

naukam.triada.in.ua

НАУКОВЕ МИСЛЕННЯ

Громадське об'єднання «ВЕКТОР ПОШУКУ»

ЗБІРНИК СТАТЕЙ
учасників тридцятої всеукраїнської
практично-пізнавальної конференції

"НАУКОВА ДУМКА СУЧАСНОСТІ І МАЙБУТНЬОГО"

Дніпро, 2019

ЗМІСТ

Галузь: «Педагогіка»

Ніколенко Л.М., Власова Є.Р. ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОГО НАСИЛЬСТВА НАД ДИТИНОЮ В НАУКОВИХ ДЖЕРЕЛАХ	3
---	----------

Галузь: «Філологія»

Кушнір С.С. ТЕОРЕТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	5
---	----------

Самойленко В.В. ФУНКЦІОНАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНІ АСПЕКТИ СУЧАСНИХ ТВОРІВ ДЛЯ ДІТЕЙ	10
--	-----------

Трибель А.К. МОВНІ ЗАСОБИ ВИРАЗНОСТІ АНГЛОМОВНОГО РЕКЛАМНОГО ТЕКСТУ ...	13
--	-----------

Якимчук Р.О. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ МЕДИЧНОЇ ЛЕКСИКИ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	16
--	-----------

Галузь: «Філософія»

Шаталович І.В. СУЩЕСТВЕННЫЕ ПРИЗНАКИ ДЕТЕРМИНИЗМА: ОПЫТ СИСТЕМАТИЗАЦИИ	20
---	-----------

Галузь: «Фінанси»

Сергієнко В.В. ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА НА ПРИКЛАДІ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»	23
---	-----------

Галузь: «Медицина»

Малінська І.В., Чега Н.М. РОЛЬ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В ЛІКУВАННІ ХВОРИХ НА СПЛАНХНОПОЗ	25
---	-----------

Рымар Д.П. ВОЗРАСТНЫЕ МОРФОЛОГИЧЕСКИЕ ИЗМЕНЕНИЯ ОРГАНОВ ЖЕНСКОЙ ПОЛОВОЙ СИСТЕМЫ	27
--	-----------

Галузь: «Фізична терапія, Ерготерапія»

Дем'янишина І.О., Лукавецька Т.М., Куц О.О. ОСТЕОХОНДРОЗ ШИЙНОГО ВІДДІЛУ ХРЕБТА	30
--	-----------

Галузь: «Психологія»

Волков Д.С., Шелковникова Н.В. ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ТЕМПЕРАМЕНТАЛЬНИХ ХАРАКТЕРИСТИК ОСОБИСТОСТІ З ЇЇ ПРОФЕСІЙНОЮ САМОРЕАЛІЗАЦІЄЮ У СФЕРІ ПРОФЕСІЙ ГРУПИ «ЛЮДИНА-ЛЮДИНА»	34
---	-----------

Галузь: «Релігієзнавство»

Загірна Ю.В. ТЕРИТОРІАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ ПАЛОМНИЦТВА НА ЛЬВІВЩИНІ	37
--	-----------

Галузь: «Інформаційні технології»

**Кривохвіст М.А., Голян В.В., Козел Н.Б. ПРОГРАМНА СИСТЕМА ПАРСИНГУ САЙТІВ
ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТИХ ВПОДОБАНЬ КОРИСТУВАЧА**

40

Галузь: «Педагогіка»

ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОГО НАСИЛЬСТВА НАД ДИТИНОЮ В НАУКОВИХ ДЖЕРЕЛАХ

Ніколенко Людмила Миколаївна,
доцент, кандидат педагогічних наук,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара,
Україна, Дніпро

Власова Єлизавета Романівна,
студентка,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара,
Україна, Дніпро

***Анотація:** У статті представлені найбільш вагомі для нашого дослідження висновки щодо проблеми психологічного насильства над дитиною із розглянутих нами наукових джерел. Виокремлено показники психологічного насильства, які виявляються в діях особи, що здійснює психологічне насильство над дитиною. Зазначено, що проблема психологічного насильства над дитиною наразі лише починає входити у коло уваги педагогів і її вивчення набуває вагомого значення у педагогічному середовищі.*

***Ключові слова:** психологічне насильство, дитина, педагогічне середовище, особистість дитини, стадії повторюваності насильства, форми, діагностичні критерії та показники психологічного насильства над дитиною.*

В Україні проблема насильства над дитиною в сім'ї тривалий час не була предметом спеціальних досліджень педагогів, соціологів, психологів чи соціальних працівників. Нею займалися, в основному, криміналісти при вивченні злочинів, які здійснювалися в сімейно-побутовій сфері. Однак, практика останніх років довела необхідність осмислення цього питання на іншому, більш глибокому психолого-педагогічному рівні. Зараз відбуваються перші спроби запровадження й реалізації певних моделей роботи щодо виявлення, запобігання та профілактики насильства, зокрема, і психологічного.

У цій роботі маємо намір зробити аналіз порушеної проблеми в роботах науковців, котрі ґрунтовно її досліджували.

Вважаємо необхідним зазначити, що відомими вітчизняними дослідниками даного питання за першої половини ХХ століття були Ю. Крупка, А. Макаренко, М. Мішляєв, Д. Шестаков. Сучасні дослідження проблеми насильства в сім'ї здійснюють О. Бондаровська, Л. Крижна, О. Орлов, В. Синьов, І. Трубавіна, В. Христенко, В. Шахов, О. Шинкаренко, В. Ягупов та інші науковці. Однак, ця проблема лише починає входити у коло уваги українських педагогів, і соціальний запит свідчить, що цих досліджень вкрай недостатньо. Існує гостра потреба у спеціальних дослідженнях явища психологічного насильства задля ефективної корекції розвитку особистості дитини, що стала його жертвою, необхідність розпізнання та профілактики психологічного насильства у педагогічному середовищі.

Для побудови ефективної програми профілактики психологічного насильства над дитиною необхідно, насамперед, звернутися до теоретичних основ її вивчення.

Серед проаналізованих нами джерел звертаємо особливу увагу на такі. Р. Снайдер [6] у своїх роботах надає особливої уваги впливу психологічного насильства на особистість дитини і відзначає, що психологічне насильство наносить велику моральну шкоду психіці дитини, викликає в неї реакцію відторгнення, занижену самооцінку, страх. Ставши дорослою, така дитина не зможе протестувати проти руйнівної поведінки в її сторону через страх та невміння захистити себе.

На думку психолога Л. Алексєєва [4], у розвитку дитини є певні періоди, що можуть провокувати насильство зі сторони дорослих. Одним із таких періодів є дошкільний вік. Період першої соціалізації, адаптації у новому колективі дошкільного закладу, коли діти вперше

залишаються надовго без батьків та їх постійного догляду, призводить до емоційного переживання страху, тривоги, гніву. Діти стають менш адаптованими до нових умов, викликаючи у недосвідчених, педагогічно неграмотних батьків та педагогів неприйняття, агресію, тим самим провокуючи психологічне насильство.

Багато дослідників намагалися визначити жорстоке поводження з дітьми в сім'ї, пояснити психологічні та соціальні фактори ризику жорстокого поводження, як-от, у 70-х роках ХХ ст. американською дослідницею Л. Уолкер [3] була розроблена теорія про циклічний характер насильства. Згідно з цією теорією, цикл повторюваності насильства має чотири стадії:

1. Зростання напруги в стосунках між членами родини, під час якої один з членів сім'ї намагається вгамувати «агресора».

2. Насильницький інцидент: у хід ідуть погрози, залякування, звинувачення, психологічний тиск.

3. Примирення: ініціатор скандалу просить вибачення (хоча й перекладає відповідальність за те, що відбулося, на іншу сторону), намагається довести, що не треба «із мухи робити слона».

4. Спокійний період: це так званий «квітковий період» у стосунках, який триває до нової хвилі насильства у різних формах.

Окрім виявлених стадій, психологи виділяють різноманітні форми психологічного насильства над дитиною, серед яких нами виокремлені такі.

1. Відштовхування. Дорослі не усвідомлюють цінність своєї дитини, усіма способами дають їй зрозуміти, що вона не бажана, постійно проганяють її, не розмовляють з нею, не обіймають і не цілують, звинувачують її у всіх своїх проблемах.

2. Тероризування. Дитину висміюють за прояв будь-яких емоцій, висувають до неї вимоги, які не відповідають її віку і не зрозумілі їй. Дитину постійно залякують, погрожують, що покинуть, або, наприклад, поб'ють, змушують шляхом залякування робити певні дії. Дитина постійно стає свідком жорсткого поводження з іншими членами сім'ї, насильства над ними.

3. Байдужість. Батьки байдуже ставляться до перегляду дитиною фільмів, каналів, програм, які для неї заборонені, дозволяють дитині бути свідком сцен насильства і ніяк не реагують на прояв самою дитиною жорстокості у ставленні до інших людей і тварин.

4. Експлуатація. Батьки використовують дитину для заробляння грошей або для реалізації своїх потреб.

Цікавими видаються погляди Дж. Сонкіна [2], котрий діагностував психологічне насильство за критеріями по трьох категоріях.

Категорія А. Високий ризик психологічної травми – злочинна поведінка. Вона включає погрози заподіяти ушкодження або сильно побити, погрози зброєю, погрози вбивства членів сім'ї, інших людей або самого себе і тероризування цим, переслідування.

Категорія Б. Помірний ризик психологічної травми – залякувальна поведінка. Вона включає погрози ізоляції (заборони на зустрічі і спілкування з друзями або членами сім'ї, примус залишатися в будинку або заборона виходити з дому, дії, які несуть загрозу самопочуттю і призводять до виснаження, образи, обзивання, залякування, включаючи агресивні жести і міміку).

Категорія В. Низький ризик психологічної травми – дисфункційна поведінка. Вона включає використання привілейованого стану (ставлення, як до прислуги), знецінення, ігнорування, звинувачення, відмову в позитивному підкріпленні (похвалі, компліментах, ласкавих словах тощо), загрозу покарання за недотримання вимог.

У результаті аналізу вищезгаданих та інших робіт науковців [1, 5] можемо виділити показники психологічного насильства, які виявляються в діях особи, що здійснює психологічне насильство.

1. Шкідливі емоційні дії – емоційний тиск, примус та погрози, залякування.

2. Домінування – постійний контроль дій та поведінки, необґрунтовані заборони, ізоляція.

3. Вербальна агресія – словесні образи, постійне приниження, неконструктивна критика, лайка, знецінення особистості, відсутність позитивних моментів у спілкуванні, похвали тощо.

4. Ігнорування – відкидання, нехтування.

5. Переслідування, яке може проявлятися у формі надконтролю.

6. Непередбачуваність – непослідовність дій кривдника, часті зміни настрою і непередбачувані реакції: від доброзичливості до емоційної холодності.

У подальшому вважаємо необхідним продовжувати вивчення та аналіз проблеми психологічного насильства над дитиною у наукових джерелах задля розширення уявлень про це явище, вчасного виявлення, розуміння його наслідків та розробити програму ефективних профілактичних заходів цього небезпечного явища.

Література:

1. Hein S., Emotional Abuse [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://eqi.org/eabuse1.htm>
2. Sonkin D. J. Defining psychological maltreatment in Domestic Violence Perpetration Treatment Programm: Multiple Perspectives [Електронний ресурс] – Режим доступу: www/daniel-sonkin.com.
3. Walker E., The Battered Woman [Електронний ресурс] // Harper and Row. – 1979. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/>.
4. Бондаровська О. О. Стан системи попередження насильства в сім'ї в Україні: правові, соціальні, психологічні та медичні аспекти / Бондаровська О. О., Кочемировська В. М., Лактіонова Г. М., 2010. – 372 с.
5. Орлов А. Б. Психологическое насилие в семье – определение, аспекты, основные направления оказания психологической помощи / Орлов А. Б. // Психолог в детском саду. – 2000. – №3. – С. 182–187.
6. Снайдер Р. Ребенок, как личность // Р. Снайдер, 1994 – 237 с.

Галузь: «Філологія»

ТЕОРЕТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Кушнір Світлана Сергіївна
Магістрант Навчально-наукового інституту іноземної філології
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Україна, місто Житомир

Фразеологізми завжди були виразною та найбільш мальовничою частиною мови, що відображала фольклор, традицій та звичаї народу, пам'ятки його історії.

В англійській мові відбулося досить багато історичних змін, про що свідчить чимала кількість словосполучень та виразів, що накопились за цей час та виявилися доволі влучними та лаконічними. Наукові парадигми сучасності демонструють, що фразеологія – це невичерпне джерело, що постійно поповнює лексичний склад мови. Знання фразеологічних одиниць значною мірою полегшує розуміння художніх і публіцистичних текстів, а їх грамотне використання робить іноземну мову жвавою та повнішою. Ідіоматичні вирази доповнюють інтуїтивним описом життя та нашого світу інформаційний аспект мови.

Актуальність теми дослідження обумовлена необхідністю подальшого вивчення функціонування фразеологізмів у функціональних стилях мови, недостатньою розробкою проблем стилістики фразеологічних одиниць англійської мови.

Метою статті є аналіз та огляд здобутків сучасної англійської фразеології у контексті новітніх парадигм лінгвістичних досліджень.

Предметом дослідження виступає фразеологічний склад сучасної англійської мови.

Одним із пріоритетних завдань фразеології є створення типів класифікацій фразеологізмів, що засновані на різних принципах. Вона вивчає питання, що стосуються методів вивчення фразеологізмів, принципів їх виділення, класифікації та семантизації.

В мовознавстві розробляються фразеологічні прийоми опису й аналізу на основі вже існуючих методів дослідження. а саме: 1) *метод аплікації*, що є одним із видів методу ідентифікації, він є обмеженим у виборі змінних і тим самим встановлює відмінні структурно-

семантичні організації фразеологічних одиниць від поєднань, що утворюються відповідно до регулярних закономірностей комбінації та вибору; 2) *метод ідентифікації* – встановлення тотожності синтаксичних конструкцій та слів.

Однак, існують, фразеологізми з різною мірою зв'язку між компонентами. Наприклад, при використанні словосполучень таких як : *breach of faith (promise, trust, arrestment, justice, prison, contrast, privilege)*, значення одного компоненту можна розглядати як самостійне та вільне. Отже, межа між фразеологічними одиницями є розмитою. В протилежність даним сполученням, фразеологізми, що мають високу міру ідіоматичності, також мають синтаксичну цілісність. Відповідно, такі фразеологічні одиниці не можуть приймати інші слова (компонент фразеологізму *“a good sport”* – *“славний парубок”* втратить свій сенс, якщо додати до нього прислівник *“very”*).

В англійській мові існує ряд фразеологізмів, представлених одразу в декількох варіантах. Наприклад, вираз *“при повному параді”* представлений в англійській мові як: *in fine feather, in full feather, in high feather*. Потрібно зазначити, що в англійській літературі можна зустріти фразеологізми, що навмисно перетворені або поширені авторами для досягнення максимального ефекту.

Так, в своєму творі *“Титан”* Теодор Драйзер поширює фразеологічну одиницю *“the cast of the die”*: *“He had built so much on the cast of this single die”*. В творі *“M. Chuzz”* Чарльз Діккенс порушує порядок компонентів в фразеологізмі *“ups and downs”* отже: *“But as a man private prosperity does not always keep pace with his Patriotic devotion to public affairs; and as fraudulent transactions have their downs as well as ups”*. Бернард Шоу в своєму творі *“S. Joan”* замінює граматичну форму одного з компонентів фразеологізму *“a hard nut to crack”*: *“But the Bastard of Orleans is harder nut to crack”*.

Спираючись на це, ми маємо можливість виділити критерії відмінності простих словосполук від фразеологічних одиниць:

- у фразеологічних одиницях відсутнє варіювання компонентів і здатність синтаксичного поширення;
- фразеологічним одиницям властива ідіоматичність (зв'язаність) значення;
- фразеологізми мають вузьке коло вживання граматичних форм компонентів, що входять до складу їхньої структури.

Досліджуючи фразеологічний склад сучасної англійської мови, перш за все необхідно ознайомитися з поняттям ідіоми (або фразеологічної одиниці), що представлено в різноманітних лінгвістичних джерелах.

Визначення ідіоми і фразеологічної одиниці наводить Ахманова О. С. в Словнику лінгвістичних термінів: Ідіома: 1. Фразеологічна одиниця, що має яскраво виражені стилістичні особливості, завдяки яким її використання додає мові елемент жарту, гри, нарочитості.

2. Словосполука, що виявляє в своїй семантичній і синтаксичній будові неповторні та специфічні властивості даної мови.

В той самий час як *“одиниця фразеологізму”* пояснюється як *“словосполука, в якій цілісність номінації (семантична монолітність) є цілком достатньою над структурною нарізністю її складових елементів (виділення ознак предмету підпорядковане його цілісному позначенню), завдяки чому вона може функціонувати як еквівалент окремого слова у складі пропозиції.*

Визначення одиниць фразеологізмів також дає Гальперін І. Р, він вважає, що кожна мова має сполуки слів, в яких значення цілого сполучення не є точним, а іноді й зовсім не виводиться з суми складових компонентів цього сполучення або домінує над значенням складових частин. Саме ці сполучення на думку Гальперіна називаються фразеологічними одиницями. Однією з найхарактерніших рис поєднань фразеологізмів є семантична єдність всього поєднання та стійкість розташування складових частин. Сполучення фразеологізмів входить в лексичний інвентар цієї мови та є її надбанням. Їх використовують в мові як вже готові одиниці та відтворюють у даній мові.

Розглядаючи таке явище, як фразеологічна одиниця і враховуючи таку її особливість, як образність, ми можемо порівняти її з таким стилістичним прийомом, як метафора. Вона сформованим в ході соціальної практики людини відповідно до її потреб та є продуктом природного розвитку мови.

Природа фразеологізмів полягає в тому, що під впливом соціально-побутових, політичних, й інших суспільних явищ деякі вирази в мові з часом набувають додаткового, ситуативного значення. Нового значення сталим виразам надає новий контекст. Причому, своє первинне значення вираз може втратити повністю. Отже, фразеологізми стають різновидом вторинної номінації. Таким чином з'являються одиниці мови, що у мовній системі мають особливий статус: з одного боку, компоненти фразеологічних сполук настільки тісно семантично зв'язані між собою, що це дає можливість вносити їх як окремі самостійні одиниці мови до тлумачних словників; з іншого боку, фразеологізми не є еквівалентами слів, оскільки не мають повного оформлення. Зважаючи саме на таку їх властивість, фразеологічні одиниці можна порівняти з таким явищем в мові, як метафора. Проводиться дане порівняння на підставі того, що і метафора, і фразеологізми утворилися за допомогою одного способу – вторинної лексичної номінації.

Таким чином, і метафора, і фразеологічні одиниці є ефективними стилістичними прийомами.

Зміст поняття “фразеологічна одиниця”, так само, як і поняття “метафори”, можна розглянути наступним чином: фразеологічна одиниця і метафора – різновиди вторинної лексичної номінації, при яких на підставі зіставлення двох понять утворюються значення за загальною ознакою, виникнення якої здійснюються в свідомості людини та обумовлюється єдністю процесів.

Фразеологічна одиниця є ефективним стилістичним прийомом, так само як і метафора. Вона використовується в різних сферах мови, але найчастіше її можна зустріти в побутовій, повсякденній мові людини.

Сутність мовної номінації (первинної і вторинної) полягає в можливості втілення понять мовними знаками. Отже, поняття матеріалізоване в лексиці є первинною номінацією і відображає поняття за допомогою слова. Наступним етапом є вторинна номінація, під час якої вже функціонуюча мовна форма переймає нове поняття, котре, зазвичай, вже має своє первинне вираження.

Таким чином, в процесі вторинної номінації відбувається взаємодія одразу чотирьох компонентів: дійсність – понятійно-мовна форма або її віддзеркалення – значення мовної форми, що переосмислюється – мовна форма та її вторинної функції.

Розглянемо класифікацію фразеологічних одиниць.

Академіком В. В. Виноградовим було прийнято рішення класифікувати фразеологізми з урахуванням семантичної злитості їх компонентів. Загальновідомо, що фразеологізми утворюються в результаті вільного поєднання слів, що використовуються в переносному значенні. Поступове таке поєднання стає стійким, а значення відходить на задній план. В залежності від того, наскільки переносне значення компонентів фразеологізму є сильним, вчений розділив їх на три типи: 1) фразеологічні єдності; 2) фразеологічні зрощення; 3) фразеологічні сполуки.

До першого типу в сучасній англійській мові відносяться стійкі поєднання слів, в яких зберігаються ознаки семантичної нарізності компонентів за наявності загального переносного значення.

Наприклад: *to burn bridges* – спалювати мости; *to spill the beans* – видати секрет; *to throw mud at smb.* – поливати гряззю; *to paint the devil blacker than he is* – згущувати фарби; *to be narrow in the shoulders* – не розуміти жартів; *to throw dust into smb.'s eyes* – заговорювати зуби; *to paint the lily* – підфарбувати колір лілії, намагатися прикрасити або поліпшити що-небудь, що не потребує удосконалення.

Фразеологічні єдності частково зближуються із фразеологічними зрощеннями своєю метафоричністю та образністю. Однак, у фразеологічних єдностях образність зрозуміла вживанням сучасної мови, на відміну, від фразеологічних зрощень, де зміст розкривається лише діахронічно.

Для кращого розуміння фразеологічного звороту, слід сприймати його складові частини в переносному значенні. Наприклад, вираз “*to make a mountain out of a molehill*” – робити з мухи слона, тобто занадто перебільшувати що-небудь (буквально, робити гору з горбка нірки крота), розкривається лише в тому випадку, якщо слово “*mountain*” розглядати в значенні “щось

величезне», а слово “*molehill*” – “щось незначне, маленьке”. У складі фразеологічної єдності слова, що незрозумілі з точки зору сучасної мови відсутні.

Наведемо характерні ознаки фразеологічних єдностей:

- збереження значення окремих сполук (*to put a spoke in smb. 's wheel*);
- можливість збігу з існуючими компонентами (пор. : *to be narrow in the shoulders, to throw dust into smb. 's eyes, to burn bridges, to burn one's fingers*);
- емоційно-експресивна забарвленість (*to paint the devil blacker than he is, to throw dust into smb. 's eyes*);
- неможливість заміни одних сполук іншими (*to hold one's cards close to one's chest*);
- наявність синонімів із фразеологізмами або іншими словами (*to paint the lily = to gild refined gold*).

До другого типу належать стійкі поєднання, абсолютно неподільні, загальне значення яких не залежить від значення компонентів їх слів, наприклад: *to rain cats and dogs* – *лити як з відра (про дощ)*; *to kick the bucket* (розм.) – *померти, загнутися*; *to be all thumbs* – *бути незграбним, невмілим*.

Фразеологічні зрощення утворилися на базі переносних значень сполук, що в сучасній англійській мові перестали бути зрозумілими. Образність фразеологічних зрощень розкривається лише історично.

Наприклад, вираз “*one's fingers are all thumbs*” зазнав суттєвих історичних змін і є тотожним виразу “*to be all thumbs*”. Фразеологізм “*Kilkenny cats*” очевидно, походить з легенди про запеклу боротьбу XVII століття між містами Irishtown і Kilkenny, що призвело до їх розорення.

Отже, переносне значення стало основним для фразеологічних зрощень. Вони володіють рядом характерних ознак, а саме: а) зрощення фразеологізмів синтаксично нероздільні; б) вони можуть включати некротизми – слова, які не вживаються ніде, окрім даного зрощення; в) також до їх складу можуть входити архаїзми; г) перестановка компонентів у них в більшості випадків неможлива; д) додаткових слів у своєму складі вони не мають.

До третього типу в сучасній англійській мові відносяться стійкі звороти, до складу яких входять слова з фразеологічно пов'язаним і вільним значенням, як-от: *a bosom friend* – *нерозлучний друг*, *to pay attention to smb.* – *звернути на кого-небудь увагу*, *Adam's apple* – *Адамове яблуко*, *a pitched battle* – *запекла сутичка*, *a Sisyphian labor* – *Сізіфова праця*, *rack one's brains* – *сушити голову (посилено згадувати, думати)* і т.ін.

До характерних ознак фразеологічних компонентів (поєднань) належать:

- можливість синонімічної заміни стрижневого слова (*a fierce battle* – *люта сутичка*, *a pitched battle* – *запекла сутичка*);
- допущення варіантності одного з компонентів (*a bosom buddy* – *нерозлучний приятель*, *a bosom friend* – *нерозлучний друг*);
- можливість перестановки компонентів (*a labor of Sisyphus* – *праця Сізіфа*, *a Sisyphian labor* – *Сізіфова праця*);
- можливість включення визначень (*he frowned his thick eyebrows* – *він насупив густі брови*);
- обов'язковість вільного вживання одного з компонентів і зв'язаність вживання іншого (*a bosom friend* – *нерозлучний друг*: нерозлучним не може бути ворог або хто-небудь інший).

Розвинув класифікацію академіка В. В. Виноградова і виділив четвертий тип фразеологічних одиниць професор Н. М. Шанський. Так звані “фразеологічні вирази” – стійкі в своєму вживанні та складі фразеологічні звороти, що семантично подільні і цілком складаються із слів з вільним номінативним значенням. Вони використовуються як готові мовні одиниці з певною семантикою і постійним лексичним складом і мають єдину особливість – відтворюваність.

Фразеологічні вирази – це звороти, що мають буквально значення компонентів. Вони включають англійські приказки та прислів'я, що не мають образного сенсу та вживаються в прямому значенні: *better untaught than ill taught* – *краще бути неграмотним, ніж неправильно навченим*; *live and learn* – *століття живи, століття вчися*; *easier said than done* – *легко сказати, ніж зробити*; *many men, many minds* – *скільки голів, стільки і розумів*; *nothing is impossible to a willing heart* – *хто хоче, той досягне*.

Характерною особливістю фразеологічного звороту є постійність його складу. Беручи до уваги характер складу фразеологізмів можна виділити дві групи фразеологічних зворотів: а)

фразеологічні звороти, що належать до активної лексики мови та утворюються зі слів вільного вживання (*to throw dust into smb.'s eyes*); б) фразеологічні звороти, що мають лексико-семантичні особливості або слова зв'язаного вживання, застарілі слова або ті, що мають діалектне значення (*to send smb. to Coventry*).

Розглядаючи з точки зору експресивно-стилістичних властивостей класифікації фразеологічних зворотів, можна виділити наступні їх групи, а саме: розмовно-побутові; міжстильові; книжкові; архаїзми та історизми [1].

Стилістична диференціація фразеологізмів включає в себе оцінно-емоційно-експресивні особливості, що отримуються фразеологічними одиницями унаслідок їх переважного використання в різних галузях і сферах людського спілкування.

- розмовні побутові фразеологічні звороти – це стійкі поєднання слів, які виключно чи переважно вживаються в усній мові;

- міжстильові фразеологічні звороти – це стійкі поєднання відомих слів, які вживаються у всіх стилях мови;

- книжкові фразеологічні звороти – це стійкі поєднання слів, які виключно чи переважно вживаються в письмовій мові;

- фразеологізми – архаїзми та історизми – це фразеологічні звороти, що у зв'язку із зникненням відповідного явища у дійсності вийшли з активного вживання.

О. В. Кунін справедливо відмітив в своїх працях, що “фразеологія – це скарбниця мови” і фразеологізми в мові є її багатством. Вони не лише допомагають зробити мову найбільш виразною та емоційною, але й відображають її побут і культуру [2].

Наприклад: фразеологізми, в основі яких вживаються слова, що пов'язані із звуками (*to face the music; actions speak louder than words – тримати відповідь; зустрічати критику не здригнувшись*), фразеологічні одиниці, в основі яких вживаються міфологічні, біблійні, казкові або історичні події і персоналії (*as mad as a hatter – божевільний; той, що остаточно з'їхав з глузду; yes-man – підтакувач*), фразеологізми, в основі яких вживаються слова, пов'язані з кольором (*to get the blues – місця собі не знаходити/сумувати, a red herring across the track – помилковий слід*), фразеологічні одиниці, в основі яких вживаються назви предметів за доглядом за собою, частин тіла, одягу (*fine feathers make the bird; blue bonnet – синій берет (шотландець); a bad hat – шахрай; нікчемна людина, недолуга; not to see a step beyond one's nose – далі свого носа нічого не бачити*), фразеологічні одиниці до складу яких входять назви продуктів харчування (*good egg – молодчина, відмінна штука; not to know chalk from cheese – ні бе, ні ме, ні кукуріку, не знати/тямити etc.*)

Використані джерела:

1. Смирницкий А. И. Лексикология английского языка / Александр Иванович Смирницкий. – М., 1996. – 260 с.

2. Кунин А. В. Английская фразеология / Александр Владимирович Кунин. – М., 1981.

ФУНКЦІОНАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНІ АСПЕКТИ СУЧАСНИХ ТВОРІВ ДЛЯ ДІТЕЙ

Самойленко Валерія Вікторівна
викл. Дніпровський державний аграрно-економічний університет,
Україна, Дніпро

Анотація: У статті проаналізовано особливості реалізації комунікативних стратегій у сучасних творах для дітей. Досліджено фонетичні, лексичні та синтаксичні засоби привернення дитячої уваги до тексту. Автори текстів використовують такі прийоми як допущення умисних помилок, творення нових слів із використанням подібних морфем, неморфологічні способи словотвору, використання сленгу тощо.

Ключові слова: комунікативні функції заголовку, лексика творів для дітей, словесна гра.

Цілеспрямоване осмислення проблеми ефективності текстів дитячої літератури у функціонально-комунікативному аспекті розпочалося у 80-х рр. ХХ ст. Серед українських науковців ця проблема досі ще серйозно не обговорювалася. Однак особливості мови дитячої літератури вивчали Н. Вернигора, Н. Дзюбишина-Мельник, О. Негневицька, М. Недогибченко, Л. Кияк-Редькович, А. Сальникова, В. Русанівський, К. Скотт, К. Чуковський.

Метою нашої статті є дослідження й опис ключових функціонально-комунікативних аспектів сучасних творів для дітей. Матеріалом для дослідження стали збірки Н. Гербіш «Найважливіша знахідка», І. Малковича «Абетка», З. Мензатюк «Казочки-куцохвостики» та Н. Пасічник «Терезка з Медової Печери».

Комунікативно ефективним вважають такий художній твір, що здатний якнайточніше (щодо змістових характеристик) і найоптимальніше (щодо виразових засобів – елементів літературної форми) передати задум адресанта адресату, а також разом з паратекстовими засобами – художньо-графічним образом та архітектонікою – допомогти виданню зреалізувати конкретні цільові настанови (поінформувати; вплинути на формування світосприйняття, наукового світогляду; доступно викласти основи спеціальних знань; розрекламувати; навчити; створити певний емоційно-чуттєвий настрій, задовольнити естетичні смаки, породити асоціації тощо) [1].

Ще складнішою і відповідальнішою для автора є робота над забезпеченням високої комунікативної здатності дитячій книзі, адже між ним і читачем відстань не лише в часі і просторі, а й у віці, життєвому досвіді, психології, світосприйнятті, здатності мислити, словниковому запасі, у загальній та спеціальній ерудиції тощо. І, незважаючи на це, внутрішній світ дитини, її почуття і переживання в прозі й ліриці виражаються саме дорослою людиною. Від часів появи літературні тексти, адресовані дітям, розглядалися як частина цілеспрямованих зусиль світу дорослих щодо формування образу дитини, як потужний інструмент соціалізації. До того ж основна комунікативна схема, яка передбачає безпосередніх учасників комунікації – автора і читача, може ускладнюватися участю інших дорослих посередників – педагогів, батьків, бібліотечних працівників, вихователів, роль яких видозмінюється залежно від функціонального призначення твору адресованого дитині [1].

Видання літературного твору адресоване дитині – особливому за своїми можливостями адресату – нечитачеві, або дочитачеві з відсутнім, або малим літературним досвідом, більше, ніж будь-яке інше видання, повинне використовувати комунікативну стратегію зваблення. Для того щоб дитячу книгу взяли до рук, розгорнули і прочитали, «вона одягає своє послання (словесний текст) в атракційні шати (паратекст) і манить до пригоди, в якій завжди активно задіяний читач [8, с. 56].

Одним з виразних мовних засобів привернення уваги є широке використання у дитячому тексті «неправильних слів». Цей засіб є подібним до так званих дитячих словотвірних інновацій [8, с. 86]. Найчастіше такий засіб використовують для передачі слів героїв: «*Ручками махали / «Всім пливім» - кричали!*» [5, с. 8] «*- Амнезія!; - Гамне... що? Тобі животик болить?*» [9, с. 14] В останньому прикладі бачимо явище протези. Приголосна «г» додається на початку слова з метою імітування неосвіченості персонажа оповідання.

Відомо, що діти під час опанування рідної мови, роблять мовленнєві помилки, неправильно утворюючи форми слів, конструюючи нові слова, відсутні у лексичному складі мови, змінюючи звуковий склад слів нормативної мови з метою надати їй вмотивованості. Діти часто вживають слова у невластивих їм значеннях, будують словосполуки, відсутні у мовній нормі, неправильно використовують фразеологізми тощо, та без цієї напруженої граматичної роботи юного геніального лінгвіста неможливе його подальше становлення як мовної особистості [4, с. 15].

Дитина оперує своєю логікою. Справа у тому, що дорослі думають словами, словесними формулами, а маленькі діти – речами та предметами. Їх думка пов'язана тільки з конкретними образами. Тому вони не сприймають алегорій та метафор. Дитина, яку ми привчаємо до того, що в кожному корні слова є точний смисл, не може зрозуміти «нісенітниця», які ми вводимо у нашу мову. Наприклад: «*І чому перчатки? Треба пальчатки*» [6, с. 71].

Проте, діти часто створюють свої слова, що точніше відображать денотат. Деякі слова виявляють те, як добре дитина розуміє призначення морфем (углазитися, випузити, розпакетити, задверити, натабачити, призручитися, обсніжитися). Наприклад: «*Дай мені розпакетити пакети!*» [6, с. 42];

Так, автори намагаються використати цю логіку у своїх книгах. Таким чином, вони не тільки наслідують своєму читачеві, але і виробляють певну спільну з ним мову та впливають на розуміння книги і бажання її прочитати. Наприклад: «*Пропала...господиня. Вік 25 – років. Красуня неймовірна. Очі – карі, шерсть – коричнева*» [9, с. 12]. Окрім неправильних слів, увагу дітей також часто привертають неологізми. Наприклад: «*Дворянин (або ж дворяга) – тварина невизначеної породи*» [9, с. 62].

Часто в поетичних творах для дітей авторські неологізми використовуються для називання персонажів. Наприклад: «*Будеш Неділя, бо не робиш ніякого діла*» [7, с. 8];

Вважаємо, що уживання неологізмів на кшталт дитячих новотворів є свідомою мовотворчою реакцією дорослого адресанта на особливості мовленнєвої поведінки його юного адресата і одночасно однією з ефективних текстотворчих стратегій. Словами, поява яких обмежується хіба що письменницькими уподобаннями та віковими особливостями дитини, літературний дискурс однозначно маркується як дитячий, а дитиною сприймається як свій. На думку Н. Дзюбишиної-Мельник, неправильності у тексті дитячого твору відображають особливе художньо-образне мислення. Дитина з таким мисленням сприймає мовні незвичайності не як незбагненну перешкоду, а як органічну складову поетичного світу, хоча, для глибшого розуміння потрібна підказка дорослих [4, с. 83].

Інколи можемо простежити часте вживання сленгу в текстах дитячої літератури. Такий прийом зумовлюється бажанням дитини скоріше потрапити до світу дорослих. А вживання сленгу ніби наближує дитину до дорослості. Таким чином, дитина з більшою цікавістю прочитає книгу зі сленговими лексемами, ніж ту книгу, яка їх не має. Наприклад: «*Товсті такси коштують бакси, а худі - рублі*» [9, с. 5]

Подана фраза використовується на позначення приказки, яку чує головна героїня. Автор вказує на те, що сленгом оперує велика кількість живих істот, отже у дорослому світі сленг набуває широкого розповсюдження.

Власні назви можуть виступати у тексті елементом словесної гри. Так, вони розважають читача цікавим сполученням звуків і одночасно розвиваючи її мовлення. Наприклад: «*Чи було, чи не було / ене-ене-еНеЛЮ / Там летіли енелята, – / маніпусинькі хлоп'ята*» [5, с. 8];

Поряд із зазначеними власними назвами можуть вживатися різні звуконаслідування. Найчастіше це наслідування мови тварин, знайомих дитині з побуту звуків, а також безсенсові ритмічні комбінації звуків. Наприклад: «*И-ги-ги! Пирого! – гиготіло*» [5, с. 12];

Поширеним явищем у мові дитячої літератури є подвійне називання істот, предметів, явищ за допомогою поширених і непоширених прикладок. Наприклад: «*Чере-чане, / Чере-шане, / Черепашенятко*» [5, с. 29]; «*Юрчик-мурчик нюхав юшку*» [5, с. 31];

Найбільший досвід комунікації дитина має саме з батьками, які у свою чергу часто вдаються до зменшено-пестливих слів та назв. Автори книг зменшено-пестливі слова, для тісного емоційного зв'язку з дитиною. Така традиція сягає фольклору, але вживається у сучасних творах: «*Мишенятко звично прогулювалося садом своєї доброї подружки, Рудої Дівчинки,*

вишукуючи поміж густих, розхристаних трав маленькі гілочки з ягодами смородини, що впали з куща й підсушилися на сонечку» [2, с. 4];

Активніше, порівняно з творами для дорослого читача, у дитячій літературі діють комунікативні функції заголовку. Заголовок може мати форму номінативного речення для називання головного персонажа («Чудове Чудовисько і Погане Поганисько», «Їжачок та Соловейко», «Жирафчик і Пандочка», «Ліза та її сні», тощо); простого двоскладового речення для опису простої дії (непоширеного – «Почапали каченята», з одним другорядним членом – «Падав сніг на поріг»). Часто до назви уводиться слово-вказівка – казка, віршик, пісенька («Казочки-куцохвостики», «Хвацькі вірші — Бешкетні вірші»).

Заголовок відіграє неабияку роль в організації та сприйнятті тексту. Оскільки заголовок будь-якого твору виконує ряд важливих функцій, більшість із яких надзвичайно важливі й для тексту, призначеного дитячому прочитанню, а саме: налаштування читача на сприйняття тексту, чим полегшується сам процес сприймання; організація процесу читання; забезпечення глибшого засвоєння матеріалу [1, с. 52]. Та важливим є не тільки змістовий, а й граматичний рівень організації заголовка. Так, заголовок твору, призначеного для найменшого читача, повинен бути максимально лаконічним та безумовно іменниковим. Розвиток образного мислення та візуальної пам'яті в дітей молодшого шкільного віку дають змогу вводити в заголовки дієслова й прикметники.

Для того щоб текст твору був справді «дитячим», а не замаскованим під нього дорослим текстом, для того щоб він міг вповні реалізувати свою первинну функціональність, він має вабити дитину. К. Чуковський, сформувавши свої «Заповіді для дитячих поетів», писав, що основний учитель у цій справі – дитина [10, с. 241]. Проблема мовного канону літературного дискурсу, спрямованого на дітей, вимагає глибокого і серйозного осмислення.

Бібліографічні посилання:

1. Вернигора Н. Особливості редагування творів для дітей [Електронний ресурс] / Н. Вернигора. – Режим доступу: <http://papers.univ.kiev.ua>
2. Гербіш Н. Найважливіша знахідка / Надійка Гербіш – К., 2014. – 24 с.
3. Дерманський С. Чудове Чудовисько і Погане Поганисько / Сашко Дерманський – К., 2014. – 288 с.
4. Дзюбишина-Мельник Н. Художній стиль і мова для дітей / Н. Дзюбишина-Мельник // Культура слова. – К., 1992. – Вип. 42. – С. 85 – 90
5. Малкович І. Абетка / Іван Малкович – К., 2013. – 36 с.
6. Маршак С. Я. О большой литературе для маленьких / С. Я. Маршак // Собрание сочинений: в 8 т. / С. Я. Маршак. – М.: Худож. лит., 1971. – Т. 6. – С. 195-243
7. Мензатюк З. Казочки-куцохвостики / Зірка Мензатюк – Львів, 2006. – 30 с.
8. Огар Е. Дитяча книга: проблеми видавничої підготовки: Навч. посіб. – Львів: Аз-Арт, 2002. – С. 32, 130.
9. Пасічник Н. Терезка з Медової печери – Львів, 2014. – 64 с.
10. Чуковский К. От двух до пяти / К. Чуковский. – К., 1988. – 462 с.

МОВНІ ЗАСОБИ ВИРАЗНОСТІ АНГЛОМОВНОГО РЕКЛАМНОГО ТЕКСТУ

Трибель Анжеліка Костянтинівна
студентка
ЖДУ ім. Івана Франка
Україна, м.Житомир

Анотація. Розглядаються виразні можливості рекламних текстів з точки зору їх потенційної здатності надавати мовленнєвий вплив на споживача. Показано, що лідируюче місце займає телевізійна реклама. Наведені приклади вживання різноманітних стилістичних прийомів і засобів вираження в рекламі. Досліджуються приклади використання в рекламі таких прийомів, як алітерація, рима, ритм і особливості використання прикметників. Встановлено, що рекламодавці використовують виразні засоби для того, щоб надати рекламованого товару позитивну оцінку.

Ключові слова: Мовні засоби, рекламний текст, рима, ритм, алітерація, прикметники, повтор, антонимические конструкції.

Abstract: The paper sheds light on expressive opportunities of advertising texts from the point of view of their potential ability to make a speech impact on the consumer. It is shown that the leading place is taken by TV advertising. Examples are given of the use of various stylistic techniques and means of expression in advertising. The author examines how such means as alliteration, a rhyme, a rhythm and adjectives are used in advertising. It is established that advertisers use means of expression to give a positive assessment to advertised goods.

Keywords: Language means, advertising text, rhyme, rhythm, alliteration, adjectives, repetition, antonymic constructions.

Сьогодні рекламні тексти широко використовуються в діяльності лінгвістів, що, звичайно ж, пояснюється активним розвитком ринку реклами і широким поширенням рекламних текстів в засобах масової інформації. Необхідно відзначити той факт, що якщо до кінця 80-х - початку 90-х років проблематика реклами в цілому представляла чисто академічний інтерес, то зараз звернення до мови реклами пов'язано з необхідністю вирішення цілого кола як науково-теоретичних, так і практичних питань.

По-перше, реклама входить в текстовий склад масової інформації, який зараз розглядаються самостійним напрямком мовознавства, що отримав назву «медіалінгвістика». По-друге, актуальність вивчення рекламних повідомлень пов'язана з тим, що до недавнього часу філологія не приділяла достатньої уваги цього різновиду текстів. Мова реклами є надзвичайно цікавий матеріал, дослідження якого може збагатити теорію лінгвостилістики і забезпечити повноту картини функціональних стилів мови.

Успішний розвиток рекламної діяльності в нашій країні ускладнений тим, що в ній була перервана традиція. Для того щоб подолати наслідки восьмидесятирічного рекламного «вакууму», необхідно вивчити багатий зарубіжний досвід. Звичайно, реклама як соціокультурне явище має орієнтуватися на культуру країни, для якої вона призначена. Проте, вивчення зарубіжного досвіду корисно в тому відношенні, що воно дозволяє виявити типові мовні засоби, що забезпечують рекламі на нашій території ефективну реалізацію тієї функції, на яку направлено мовленнєвий твір в рекламі [1, с. 7].

Той факт, що закордонний досвід рекламної діяльності значно багатшими вітчизняного, не вимагає доказів. Однак необхідно відзначити потенціал реклами в економіці інших країн. У США на рекламу щорічно витрачається 134 000 мільйонів доларів, в Японії - 30 000, Франції - 18 000, Англії - 14 000 [2, с. 63]. Витрати окремих компаній також величезні. Так, компанії «Пепсі» необхідно було продати 192 307 692 банки свого напою тільки для того, щоб окупити виробництво одного рекламного кліпу за участю Майкла Джексона [3, с. 13]. Звичайно, значна частка цих коштів витрачається на технічну сторону реклами. Проте, очевидно, що вербальний компонент реклами, тобто мовленнєвий твір, є найважливішим аспектом рекламної діяльності, який не може не зацікавити лінгвістів.

Основною особливістю сучасної масової культури є її інформаційний характер, що надає змісту інформації в світовому масштабі властивості універсальності. Багатий матеріал для вивчення полікодових повідомлень дає така невід'ємна приналежність масової культури, як реклама різних жанрів - друкована, телевізійна, вулична, радіо-, інтернет-реклама та ін.

Сьогодні неможливо уявити життя людини і суспільства без реклами. Реклама - це багатокомпонентне соціально-економічне явище. Реклама, немов живий організм, еволюціонує разом з людиною. Значення її невблаганно зростає.

Слід зазначити, що особливістю будь-якого телевізійного рекламного тексту є привернення уваги реципієнта, але не за допомогою громіздких і дорогих спецефектів, комп'ютерної графіки і різних телевізійних технологій, а спираючись на експресивні можливості будь-якої окремо взятої мови (в нашому випадку - англійської). У даній статті акцент приділяється найбільш регулярно використовуваних в рекламних повідомленнях мовних засобів фонетичного, граматичного та лексичного рівня. Їх мета - прикрасити текст, полегшити його запам'ятовування і створити у реципієнта позитивне сприйняття рекламованого товару.

Варто відзначити і той факт, що в сфері вивчення мовних засобів виразності в рекламі вже написано досить цікавих і значних робіт (Анісімова Е.Е., Медведєва О.В., Постнова Т.С.). Але всі вони базуються в основному на вивченні виключно друкованої, а не телевізійної реклами, яка має свою специфіку, обумовлену мультимедійною природою телевізійного рекламного тексту. Оскільки велика частина інформації періодичних друкованих ЗМІ передається за допомогою тексту, контекст такого видання виявляється пов'язаний з найважливішою для комунікації системою - «мовою» («знакова система систем, що включає лексику, фразеологію, морфологію, синтаксис, сегментну і супraseгментну фонетику, а також текст як вища мовного утворення з властивими йому категоріями» [4, с. 113].

У рекламних текстах застосовуються різноманітні стилістичні прийоми і виразні засоби, засновані на особливій звуковій і ритмічній організації висловлювання. Алітерація виникає з повторення звуків, отже вона є однією з форм повторення. Це повторення звуків має бути приємним для слуху, а не занадто відвертим і нав'язливим, адже тоді воно починає дратувати. Цей прийом слід застосовувати таким чином, щоб читач сприймав текст як природну комбінацію слів, хоча в дійсності ефект був ретельно прорахований. Нижче наводяться відомі приклади вдалого застосування алітерації і рими.

Power of Porsche!

If anyone can Canon can.

Mars are marvelous [4].

У слогані Power of Porsche повторюється звук [p]. Вважається, що автомобілі будь-якої серії Porsche є елітою світового ринку автомобілів. При проголошенні звуку [p] створюється ефект м'якості, легкості, але в той же самий час і ефект прихованої потужності. Зовнішній вигляд автомобіля (чорний лак, низька посадка, розплющені форма, витончений дизайн) і слоган компанії, виголошений оксамитовим, низьким голосом створюють той підсвідомий образ шикі і потужності, до якого прагнули творці реклами.

Застосування алітерації в телевізійній рекламі - досить поширений прийом, так як на противагу друкованому тексту, дані звуки можуть бути проговорені і почуті, а не тільки представлені графічно.

Рима - співзвуччя закінчень слів, починаючи з останнього наголошеного складу, які будуть доповнювати віршовані рядки або частини рядків [6]. Даний прийом так само, як і алітерація, використовується для поліпшення виразності і кращого запам'ятовування слогану. З метою полегшення запам'ятовування потрібної інформації реципієнтом творці реклами активно використовують риму в своїх рекламних текстах. Наприклад:

To save and invest, talk to Natwest.

Do not get vexed. Ask Teletext.

A Mars a day helps you work, rest and play [4].

Ще надзвичайно важливим для мови реклами є ритм. Деякі висловлювання, гасла і слогани часто використовуються в поєднанні з ритмом. Ритмічно правильно побудований текст - запорука успіху у рекламодавців. Наприклад:

Bounty. The quicker picker-upper

Melts in your mouth, not in your hands

Do not leave home without it [4].

Даний рекламний ролик передбачає легкість і швидкість запам'ятовування, крім того, є, безумовно, позитивним і викликає потрібну асоціацію. Чіткі короткі фрази слогана забезпечують потрібний настрій і спонукають нас до того, щоб ми купили цей продукт.

Серед широкого ряду граматичних засобів, що використовуються в рекламних текстах, лідируючу позицію займають прикметники. Однак варто зазначити, що в більшості випадків прикметники піддаються певної десемантизації, тобто їх індивідуальні словникові значення стираються, пригнічуючи загальної позитивної оціночної конотацією.

У рекламних текстах прикметники також вживаються в порівняльному і найвищому ступені, що дозволяє ще більше посилити позитивні конотації. Також в текстах реклами можна зустріти і прикметники, які в деяких випадках можна було б охарактеризувати більше як епітети, так як в слогані вони з'являються не стільки для інформативності висловлювання, скільки для його прикраси. Часто в рекламних слоганах застосовуються досить оригінальні описові прикметники, що призводить до створення індивідуальності і унікальності значення. Наприклад:

Start the day with great taste.

Small computers for big people [4].

Важливою складовою в рекламі є її емоційність. Будучи однією з найважливіших характеристик, вона змушує потенційного покупця сприймати повідомлення в тому напрямку, в якому хоче цього рекламіст, різко підвищує довіру до нового товару. Найбільш поширеними стилістичними засобами, вживаними в телевізійних рекламних повідомленнях, є повтор (повторення слова, словосполучення чи речення в складі одного висловлювання), антонімічні конструкції (слова, протилежні одна одній за значенням) і обігрування стійких виразів (прийом заміни, який складається в підміні слова або словосполучення в стійкому крилатому вислові, афоризмі, прислів'ї або приказці).

Література:

1. Морозов А.Ю. Выразительные возможности рекламного текста: на материале американской рекламы: дис. ... канд. филол. наук. М., 2001. 181 с.
2. Пинчук З.Е. Медиаконтекст в системе коммуникации // Вестник Адыгейского государственного университета. Сер. Филология и искусствоведение. Майкоп, 2012. Вып. 4. С. 192-194.
3. Шепель В.М. Имиджелогия: секреты личного обаяния. 2-е изд. М.: Юнити: Культура и спорт, 1997. 381 с.
4. Kotler P. Principles of Marketing. N. J., 1980. - 714 p.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ МЕДИЧНОЇ ЛЕКСИКИ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Якимчук Роман Олександрович
Магістрант Навчально-наукового інституту іноземної філології
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Україна, місто Житомир

Медицина – це галузь, в якій вкрай важливим є постійний обмін інформацією про світовий досвід. Якщо йдеться про іноземну спеціалізовану літературу, то найважливішою невід’ємною вимогою залишається точність розуміння, а, відповідно, й перекладу. Будь-яка інформаційна помилка у цій сфері може мати досить серйозні наслідки. Від адекватного тлумачення медичного терміна та його перекладу іншою мовою залежать життя та здоров'я людини. Тому медичний переклад не допускає помилок, що повністю **актуалізує** дану статтю.

Окрім цього, актуальне у сьогоденні прагнення до здорового способу життя залучає до всіх напрямів медицини все більше людей без спеціальної освіти, що також створює попит на грамотні та кваліфіковані переклади.

Проблеми англо-українського перекладу медичної термінології, а також упорядкування її термінології в українській мові виступають **предметом** дослідження.

Метою статті встановлений усесторонній аналіз функціонування та розвитку медичної термінології.

Більшість анатомічних і клінічних термінів, які сьогодні використовуються в медицині, – це латинські або латинізовані грецькі слова, походження яких можна простежити до 5-го століття до нашої ери. Для того щоб медична термінологія ефективно функціонувала і була зрозумілою, терміни повинні бути правильно сформовані і повинні правильно вимовлятися. Основна інформація зі словотвору та аналізу слова дозволяє перекладачам ефективніше володіти медичною термінологією шляхом передбачення значень інших термінів.

У медичній термінології можна спостерігати два абсолютно різних явища: дуже скрупульозно розроблена, стандартизована міжнародна анатомічна термінологія та клінічна термінологія за всіма медичними напрямками, котра характеризується певним термінологічним безладом. Основною причиною цього явища є швидкий розвиток наукових знань і необхідність в найкоротші терміни дати назви новим пристроям, захворюванням, симптомам та ін.. Усі спроби уніфікувати клінічну медичну термінологію на міжнародному рівні, в цілому, досі не вдалися. Перша спроба створення єдиної міжнародної класифікації хвороб вже була зроблена в 19 столітті. Ця класифікація не мала єдиних правил і, подібно сьогоденній Міжнародній класифікації хвороб (МКХ), – є лише технічним інструментом, що використовується збору статистики. Відсутність єдиної медичної термінології стала ще більш очевидною з появою в медицині комп'ютерів і виникненням потреби бездоганної міжнародної комунікації.

Медичні терміни можна розділити на терміни, що складаються з одного слова і терміни, що включають у свій склад декілька слів. Однослівні терміни можуть бути простими (непохідними) словами, похідними словами, сполуками похідних і складних слів.

Зазвичай, нова лексика утворюється внаслідок трьох причин: появи нових назв, формування нового сенсу і запозичення слів з інших мов. Деякі лінгвісти ділять способи формування нових термінів на групи:

- 1) морфологічний спосіб словотворення – словоскладання, аббревіація;
- 2) синтаксичний, за допомогою утворення словосполучень і фраз із декількох слів;
- 3) семантичний – звуження (уточнення) значення загальноживаних слів; метафоричне і метонімічне перенесення колишнього значення;
- 4) запозичення слів з інших мов.

Найбільш продуктивний спосіб утворення термінів – словотвір. Отримані медичні терміни можуть складатися з префікса, одного або двох коренів слова і суфікса в різних комбінаціях, як це показано в наступних прикладах:

myocardium = myo- (префікс) + card (ium) (корінь) endocarditis = endo- (префікс) + card (корінь) + -tis (суфікс)

cytology = cyt (o) (корінь) + -logy (суфікс)

gastroenterology = gastr (o) (корінь) + enter (o) (корінь) + -logy (суфікс)

adenoma = aden (o) (корінь) + oma (суфікс)

Другий найбільш продуктивний тип утворення термінів – словоскладання. Складне слово – це сталий вираз, що складається з двох або більше основ, наприклад, human being (людина), blood donor (донор крові), hay fever (сінна лихоманка), Black Death (чума). Словосполучення можуть бути складені наступним чином: із двох / трьох слів: blood pressure (кров'яний тиск), blood group (група крові), heart attack (серцевий напад), sleep walker (лунатик), central nervous system (центральна нервова система); через дефіс: life-span (тривалість життя), collar-bone (ключиця); як одне слово: gallstone (жовчний камінь), haemophilia (гемофілія), leucocytopenia (лейкопенія), pseudopolycytemia (псевдополіцитемія). Суворих правил з написання складних слів немає: іноді деякі терміни пишуться через дефіс, іноді як два різних слова або одне слово, наприклад, life span – life-span; gall bladder – gallbladder.

Складання складних слів з діахронічної точки зору виглядає старше словотвору, оскільки словотворчі афікси розвинулися із самостійних слів. Подібний процес можна побачити у префіксоїдах (псевдопрефіксах) і суфіксоїдах (псевдосуфіксах), наприклад, myo-, arthro-, haemo-lhaemato-, adipo-, hepato-, onco-, patho-; -aemia, -logy, -tomy, -pathy, -cyte, -algia, -ectomy, -score та ін.. Кожен з цих псевдоафіксів має певне значення, але вони не вживаються як незалежні слова. Вони були утворені штучним способом з коренів грецьких і латинських слів з науковою метою – найменування нових понять.

Обидва типи також розглядаються як морфологічні, адже вони піддаються певним морфологічним процесам. Хоча словотвір і словоскладання переважали здебільшого через вживання коренів та афіксів слів латинського та грецького походження в минулому, сьогодні ж переважає синтаксичний спосіб – складання фраз з декількох слів, наприклад: Acquired Immune Deficiency Syndrome (синдром набутого імунного дефіциту), Bovine Spongiform Encephalopathy (губчастоподібна енцефалопатія великої рогатої худоби), Severe Acute Respiratory Syndrome (важкий гострий респіраторний синдром), Irritable Bowel Syndrome (синдром подразненої товстої кишки). Вони згодом піддаються процесу аббревіації, оскільки є занадто довгими. Чимало англійських аббревіатур стали настільки відомими на міжнародному рівні, що багато хто обивателів може і не знати їх повних форм (AIDS – СНІД, HIV – ВІЛ, BSE – ГЕБРХ, SARS – ТГРС, IBS – СПТК).

Четвертий тип словотворення – аббревіація. Аббревіатура – це скорочена форма слова або фрази. Існує багато способів утворення аббревіатур. Зазвичай, але не завжди, вони складаються з букви або групи букв, взятих зі слова або фрази. Скорочення виникають в писемній мові, і їх розмовні різновиди можуть бути тільки графічними (g – gram, h – hour), як графічними, так і фонетичними (GP – general practitioner – лікар загальної практики), або акронімічними, наприклад, [eidz] – AIDS – СНІД. Акроніми – це ініціальні аббревіатури, що вимовляються як окремі слова, такі як HIV (Human Immunodeficiency Virus – ВІЛ). Іноді акронім може бути утворений з частин слів, як, наприклад, в Ameslan (American Sign Language – американська мова жестів). Як правило, акроніми та ініціальні аббревіатури розглядають як підгрупи скорочень (аббревіатур). Деякі лінгвісти не визнають різниці між акронімами та ініціальними аббревіатурами і вживають останній термін для позначення обох.

Ініціальні аббревіатури дуже популярні в письмовій англійській мові для скорочення довгих описових термінів. Наприклад, біохімічні терміни, такі як: deoxyribonucleic acid – DNA (деоксирибонуклеїнова кислота – ДНК), ribonucleic acid – RNA (рибонуклеїнова кислота – РНК), adenosine triphosphate – АТР (аденозинтрифосфат – АТФ); терміни клінічної медицини: acute lymphocytic leukaemia – ALL (гострий лімфобластний лейкоз – ГЛЛ), chronic lymphocytic leukaemia – CLL (хронічний лімфолейкоз – ХЛЛ), autoimmune thrombocytopenia – АІТР (аутоімунна тромбоцитопенія – АТ) та ін.. Ініціальні аббревіатури настільки поширені в текстах, що необхідно спочатку опрацювати фразу повністю, а потім її аббревіатуру, щоб виключити неправильне розуміння. Для прикладу, ініціальна аббревіатура CML – може позначати або chronic myeloid leukaemia (хронічний мієлолейкоз), або chronic monocyte leukaemia (хронічний моноцитарний лейкоз).

Окрім основних типів словотворення, також існують конверсія, зворотне словотворення та усічення (укорочення).

При конверсії слово переходить з однієї категорії слів в іншу, без застосування морфологічних засобів. Цей процес розвивався на основі семантичної потреби вкласти новий зміст у слово. Таким способом дієслова утворюються від іменників і прикметників, або іменники від дієслів і так далі. Для прикладу, position – to position (положення – ставити, розміщувати), lecture – to lecture (лекція – проводити лекцію), blind – to blind (сліпий – засліплювати), to check – check-up (перевіряти – огляд, перевірка). Перекладач повинен вміти правильно застосовувати конверсію, аби уникати таких помилок, як, наприклад, ставити іменник перед іншим іменником, щоб перший виконував функцію прикметника: connection tissues замість connective tissue (сполучна тканина), skeleton muscles замість skeletal muscles (скелетні м'язи), nerve system замість nervous system (нервова система).

Зворотне словотворення – це процес створення нової лексеми, як правило, шляхом видалення фактичних або ймовірних афіксів. Одержаний неологізм називається зворотним словотворенням, термін, введений Джеймсом Мюрреєм в 1889 році. Цей процес словотворення дуже рідко зустрічається в медичній термінології. Слово syringe (шприц) утворено від його форми у множині syringes (шприци), де відкинуто закінчення -s (з грецької одина syrix, множина syringes). Дієслова euthanase або euthanize (умертвити, піддавати евтаназії) походить від іменника euthanasia (евтаназія). У той час як зворотне словотворення може змінювати частини мови або значення слова, усічення створює скорочені форми довших слів, але не змінює частину мови або значення слова.

Усічення – це тип словотворення, який частіше використовується в професійному сленгу, ніж в звичайних термінах. Вони виникають як терміни спеціальних груп, таких як: навчальні установи, армія, поліція, медицина та ін.. Усічені слова з'являються після випадання початкової, кінцевої або центральної частини слова. Усічення кінцевої частини – найбільш поширений тип, в якому початок залишається незмінним, наприклад, exam (ination), lab (oratory), doc (tor), vet (erinarian) = veterinary physician. У серединному усіченні середня частина слова залишається незмінною, наприклад, flu (influenza). Коли відбувається усічення передньої частини слова, кінцівка залишається незмінною, наприклад, (uni) versity, (polio) myelitis.

У будь-якій мові люди прагнуть висловлюватись економічно наскільки це можливо і виключити зайві частини довгих, складних або багатослівних термінів, не змінюючи при цьому їх значення. У медичній термінології, наприклад, морфема -cyto- часто опускається в багатьох термінах, наприклад, erythro (cyto) poiesis, granulo (cyto) poiesis, thrombo (cyto) penia, thrombo (cyto) pathia, thrombo (cyto) asthenia.

Занадто велика кількість синонімічних термінів для одного поняття – це небажане явище у науковій мові та сприяє неправильному розумінню. Хоча полісемія, омонімія та синонімія є небажаними явища в медичній термінології, проте їх відносно багато, і жодна галузь медицини не може їх уникнути. Полісемія і синонімія супроводжують розвиток кожної нової галузі медицини. У той час як омоніми зустрічаються досить рідко в рамках однієї галузі, синоніми кількісно розширюють словниковий запас. Синоніми визначаються як слова з однаковими або дуже близькими значеннями. Синонімія тісно пов'язана з кальками (слова, перекладені з інших мов).

Синонімія може проявлятися на декількох рівнях. Поряд з міжнародним грецьким / латинським терміном, розвинувся його синонім, утворений з іноземних (грецьких / латинських) елементів, наприклад, erythrocyte – normocyte; neutrophil – polymorphonuclear leuco-cyte; antihemophilic factor A – coagulation factor; asiderotic anaemia – sideropenic anaemia; haematopoiesis – sanguinification і т.д.. Такі синоніми виникають через різну мотивацію утворення індивідуальних термінів. Для прикладу, в терміні erythrocyte підкреслюється червоний колір. У його синонімі normocyte підкреслюється нормальний розвиток клітин. Подібно цьому в терміні neutrophil нейтральний барвник, який використовується при забарвленні лейкоцитів в лабораторіях, став основним мотивуючим елементом у розвитку цього терміна, в той час як в його синонімі polymorphonuclear leucocyte головну роль відіграла кількість ядер різної форми, які містила в собі біла клітина.

Міжнародні грецькі / латинські терміни перекладено англійською, наприклад, erythrocyte – red blood cell (RBC); leukocyte – white blood cell (WBC); thrombocyte – blood platelet; monocyte – mononuclear cell; haematopoiesis – blood cell production; coagulation – blood clotting; haemolysis –

blood destruction; haemostasis – arrest of bleeding. Переклади (кальки) грецьких / латинських термінів англійською мають різні стилістичні значення. У той час як міжнародні терміни erythrocytes, leukocytes, thrombocytes і coagulation слугують фахівцям, їх англійські еквіваленти red blood cells, white blood cells, blood platelets і blood clotting використовуються в статтях чи промовах, націлених на звичайного читача або слухача.

Іноді разом з запозиченим терміном, виходить кілька варіантів перекладу, і вони взаємно утворюють синонімічних зв'язок, наприклад, erythrocyte – red (blood) cell – red (blood) corpuscle; phagocyte – phagocytic cell – defensive cell або розмовний зворот scavenger cell (фагоцит); haematostasia – control of haemorrhage – control of bleeding – prevention of blood loss. Подібний синонімічний зв'язок існує між такими термінами: Hodgkin's disease – Hodgkin's granuloma – Hodgkin's sarcoma; myeloproliferative syndrome – myeloproliferative disease і myeloproliferative disorder.

У минулому медична термінологія часто запозичувала медичні терміни з латини, проте, в даний час цей процес словотворення досить малопродуктивний. Запозичення з інших мов характерне для сучасного періоду. Велика кількість англійських наукових слів увійшли в обіг з французької мови.

За даними різних джерел, близько 30% всіх англійських слів мають французьке походження. Серед медичних термінів можна виділити наступні слова: bowel (кишківник), cartilage (хрящ), cramp (спазм), curette (кюретка), degeneration (переродження), deglutition (ковтання), delivery (пологи), denture (зубний протез), diarrhoea (діарея), diphtheria (дифтерія), disease (хвороба), dislocation (зміщення), malaise (нездужання) і т.д.. Інші 29% слів латинського походження (femur – стегнова кістка, humerus – плечова кістка, occiput – потилиця, mandible – нижня щелепа, puncture – прокол, pulp – пульпа), 26% слів німецького походження – звичайні слова щоденного вжитку (hand, finger, nose, arm, chin, wrist, foot, head, hip, hair), близько 6% грецького походження (bregma – тім'я, chorion – хоріон, diabetes – діабет, emphysema – емфізема, myopia – короткозорість, ophthalmia – офтальмія, pneumonia – запалення легень, stigma – стигмати, trauma – травма) і близько 6% взяті з інших мов, а 4% – похідні власних імен. У той час як запозичені слова є лексичними запозиченнями, кальки – це запозичення з інших мов з дослівним перекладом.

До особливостей медичного перекладу належать:

- Уживання в текстах медичної тематики англійської мови та міжнародної греко-латинської термінології;
- Великий обсяг нових термінів та слів, так як медицина не стоїть на місці та досягає успіху у нових відкриттях та технологіях;
- Передача іноземних скорочень еквівалентними українськими скороченнями. Для прикладу, українська аббревіатура СНІД (Синдром набутого імунodefіциту) англійською виглядає як AIDS (Acquired Immune Deficiency Syndrome);
- Розшифрування аббревіатур в медичних текстах, довідках, висновках та інших документах викликає складнощі при перекладі з європейських мов. Наприклад, аббревіатуру OD офтальмологи можуть розшифрувати як «пацієнт з передозуванням ліками», «професійна хвороба» або «праве око»;
- Лікарський почерк – одна з найголовніших особливостей перекладу медичних текстів. Особливо це стосується результатів аналізів, історій хвороб тощо. У таких випадках перекладачі часто вдаються до використання пошуку в електронних словниках за маскою. Це можливість підібрати слово, якщо відомі лише його корінь або закінчення. Але такий спосіб не завжди дає точний результат;
- Складнощі термінологічної та лінгвістичної природи є ще однією особливістю медичного перекладу. Терміни в медицині можуть мати абсолютно різне значення у різних мовах.

Деякі медичні терміни, що мають однакове походження і на перший погляд за формою не відрізняються, у різних мовах і навіть контекстах набувають різного значення, які можуть відрізнятися більшою чи меншою мірою. У таких випадках перекладач повинен зрозуміти підступність перекладу і заручитися підтримкою лікарів або спеціалізованих літературних

джерел. Іншими словами, без глибоких медичних знань до неможливості складно зробити абсолютно еквівалентний переклад.

Хоча утворення термінів може здаватися формальним і нецікавим для багатьох людей, окрім точних, прагматичних, структурних форм словотворення існує також безліч проміжних способів утворення термінів, які приховують цілу історію у своїх назвах. Іноді перекладач може стикнутися з проблемою, коли намагається зібрати, вивчити, узагальнити терміни, проте обговорення походження термінів з медиками дає йому більш глибоке розуміння історії медицини і у нього з'являється можливість поглянути на певні терміни з різних точок зору. Інше важливе питання полягає в тому, що у застосуванні медицини на практиці ми повинні бути абсолютно і беззастережно впевнені у значенні термінів, які ми використовуємо. Аналіз важливих медичних термінів змушує нас замислитися про їх точне значення і бути в курсі будь-якої можливої двозначності. Медичні терміни дуже схожі на окремі пазли. Вони побудовані з невеликих шматочків, які роблять кожне слово унікальним, але ці шматки можуть також бути використані іншими словами в різних комбінаціях.

Використані джерела:

1. Chabner, D. E. The Language of Medicine. - New York: W. B. Saunders Company, 1996.
2. Druganova B. English Medical terminology - different ways of forming medical terms // JAHR. -2013. Vol. 4., № 7. - P. 55-69.

Галузь: «Філософія»

СУЩЕСТВЕННЫЕ ПРИЗНАКИ ДЕТЕРМИНИЗМА: ОПЫТ СИСТЕМАТИЗАЦИИ

Шаталович Инна Васильевна
кандидат философских наук
Днепропетровский национальный университет имени Олеся Гончара
г. Днепр

Аннотация

В статье уточнено содержание идеи детерминизма через систематизацию существенных признаков (необходимости, причинности, обусловленности, определенности, закономерности, связанности), которые условно обобщены высказыванием: независимых друг от друга явлений не существует.

Ключевые слова: детерминизм, индетерминизм, необходимость, причинность, обусловленность

Терминологическая неоднозначность – одна из наиболее весомых трудностей, с которой сталкивается исследователь детерминизма. Дело в том, что в научной и справочной литературе термин детерминизм, наряду с общепринятым значением «жесткого» или «лапласовского», встречается в самых разных вариантах (например, у М. Бунге [3]), что вызвано различным пониманием смысла самого детерминационного отношения, а также соотношения детерминации и причинности, детерминизма и индетерминизма, неопределенности и детерминированности явлений. Для уточнения содержания понятия детерминизм выделим систему существенных инвариантных признаков.

Первый признак раскрывается через категорию *необходимости*. Это первичный и наиболее базовый признак идеи детерминизма с глубокой древности. Так, согласно Левкиппу, все происходит в силу необходимости. Понятию необходимости близко понятие-мифологема судьбы, выражающее идею детерминации как несвободы [1, с. 404]. Отметим, что признак необходимости не может быть обобщающим, он обычно употребляется в сопряжении с другими признаками. Так, К. Маркс говорит о детерминизме как относительной необходимости [6, с. 166].

Второй признак раскрывается через категорию *причинности*, особенность которой составляют признаки активности, воздействия и порождения [2, с. 28-29]. Есть ряд оснований для выделения причинности как обобщающего признака идеи детерминизма. Во-первых, причинность – значительно более раннее понятие, чем детерминизм, введенное в философский обиход еще в античности [4, с. 11]. Во-вторых, учение о причинности выступает ядром принципа детерминизма, так как носит универсальный, всеобщий характер [9, с. 195]. В-третьих, некоторые исследователи отождествляют причинность и детерминизм [11, с. 74]. С другой стороны, причинность не следует принимать обобщающим признаком идеи детерминизма. Во-первых, некоторые исследователи обосновывают более общий характер детерминизма в отношении причинности [8, с. 77-81]. Во-вторых, рассмотрение связей как причинно-следственных неполно отражает, упрощает, огрубляет связи вещей окружающей реальности [9, с. 178]. В-третьих, традиционное понимание причинности требует существенной корректировки и «ревизии» в свете развития современной философии и науки [10, с. 41-42, 137-154].

Третий признак раскрывается через понятие *обусловленности*. Целесообразность использования понятий «обусловленность», «условие» в качестве обобщающего признака для определения детерминизма неоднозначно оценивается исследователями. С одной стороны, условие является более общим и первичным по отношению к причине, так как причинный процесс начинается и совершается лишь при наличии достаточных условий [9, с. 94, 207]. Термин «детерминация» с XV-XVI вв. начинает приближаться по смыслу к понятию обусловленность, хотя и выражает еще обусловленность логическую [4, с. 22]. В учении кондиционализма (М. Ферворн) была даже предпринята попытка заменить понятие причины (из-за излишней антропоморфности и псевдонаучности) понятием совокупности условий. С другой стороны, содержания понятий «условие», «обусловленность» недостаточно, чтобы раскрыть содержание идеи детерминизма. Условия лишь пассивный фактор, «строительный материал» [9, с. 205]. Зачастую требуется добавления дополнительных признаков к понятию обусловленность, например, «предваряющая обусловленность» [4, с. 177]. Кроме того, в объем данного понятия не входят такие разновидности детерминации, как функциональная и системная [8, с. 89, 98].

Четвертый признак связан с понятием *определенность*, имеющим одну этимологию со словом «детерминизм» (от лат. *determinatio* – ограничение, определение). Детерминизм – это рациональная реконструкция определенности, взятой в ее основаниях и действенных механизмах осуществления (формирования) [7, с. 15]. Об использовании определенности как возможного обобщающего признака детерминизма свидетельствуют следующие аргументы. Так как все события происходят вполне определенным, а не произвольным путем, то детерминация означает то, что возникновение явлений определяется другими явлениями [9, с. 42]. Детерминизм, отождествляемый с определенностью, выступает как теория мира, согласно которой все происходящее в настоящем однозначно определяется прошедшим, равно как и будущее определяется настоящим [11, с. 75]. Противоположную позицию можно подкрепить аргументами, возникшими при построении неклассической картины мира. Соотношение неопределенностей Гейзенберга представлялось законом, ограничивающим точность определения состояния, а такое понимание, как отмечает В.Г. Иванов, поражает детерминизм как идеал и как норму [4, с. 74].

Пятый признак раскрывается через категорию *закономерности*, согласно которому ничто не происходит полностью нерегулярным путем – иначе говоря, незакономерным, произвольным образом [3, с. 40]. В пользу принятия закономерности в качестве обобщающего признака детерминизма приведем несколько аргументов. Номологическая детерминация как наиболее общее понятие включает как причинный тип, так и не причинные (функциональные, системные) типы детерминаций. На основании закономерности снимается противопоставление динамических и статистических законов и статистическая теория остается детерминистской [9, с. 304-306, 319-321]. С другой стороны исследователи предостерегают от отождествления закономерности и детерминированности [3, с. 36-37]. Абсолютизация номологической детерминации сужает понятие детерминизма или даже приводит к отрицанию детерминизма там, где имеет место «уникальное», разовое, невозпроизводимое причинно-следственное

отношение [8, с. 71]. Таким образом, закон, хотя и выступает категорией, фиксирующей детерминизм мировых явлений, все же представляет лишь одну из форм детерминирующих связей.

Шестой признак раскрывается через категорию *связанности*, которая также претендует на роль обобщающего признака детерминизма. Так, существует распространенное определение детерминизма как общего учения, признающего существование всеобъемлющей и всеохватывающей связи явлений и отрицающее существование каких-либо явлений и вещей вне этой связи [5, с. 41]. В данном аспекте понимания детерминизма вскрывается его глубинная родственность с диалектическим видением мира. В частности, Ф. Энгельс определял диалектику как науку о всеобщей связи. Соответственно диалектико-материалистический детерминизм исходит из множественности форм и типов связей. С другой стороны, в рамках той же традиции было высказано аргументированное утверждение о том, что определение детерминизма как учения о всеобщей, универсальной закономерной связи всех вещей (явлений) мира не исчерпывает содержания этого понятия. Так как в категориях детерминизма отражается не только всеобщность и универсальность взаимодействия, но, в особенности, производящая, результативная сторона взаимодействия [9, с. 42].

Таким образом, все указанные признаки детерминизма (необходимость, причинность, обусловленность, определенность, закономерность, связанность) являются существенными для его определения, но не могут быть четко сведены к единому обобщающему признаку. Исходя из того, что для абстрактных объектов вместо сущности естественнее говорить о некоторой совокупности основных признаков, примем содержанием идеи *детерминизма* совокупность (систему) признаков, восходящих к категориям: *необходимости, причинности, обусловленности, определенности, закономерности, связанности*.

Для оперирования указанным множеством признаков примем обобщающий признак – *зависимость*. Укажем пример применения данного признака в отношении понятия детерминизм. Так, согласно Я.Ф. Аскину, детерминизм есть философское учение о зависимости вещей, событий, процессов, состояний от тех факторов, которыми они определены в своем существовании и изменении, которые ответственны за характеризующие их признаки [2, с. 33].

Итак, сформулируем уточненное определение *принципа детерминизма*, под которым будем понимать одно из перечисленных утверждений или их комбинацию: 1) каждое явление происходит с необходимостью; 2) каждое явление имеет причину; 3) каждое явление обусловлено; 4) каждое явление происходит определенным образом; 5) каждое явление происходит закономерным образом; 6) каждое явление взаимосвязано с другими явлениями. Данную совокупность утверждений условно обобщим высказыванием: *независимых друг от друга явлений не существует*.

Литература

1. Аверинцев, С. София-Логос. Словарь / С. Аверинцев. – К. : Дух і Літера, 2006.
2. Аскін, Я.Ф. Философский детерминизм и научное познание / Я.Ф. Аскін. – М. : Мысль, 1977.
3. Бунге, М. Причинность. Место принципа причинности в современной науке : пер. с англ./ Марио Бунге ; Общ. ред. проф. Г.С. Васецкого. – М. : Иностранная литература, 1962.
4. Иванов, В.Г. Детерминизм в философии и физике / В.Г. Иванов. – Л. : Наука, 1974.
5. Кедров, Б.М. О детерминизме // Философские науки. – 1968. – № 1. – С. 41-48.
6. Маркс, К. Различие между натурфилософией Демокрита и натурфилософией Эпикура // Сочинения. Т.40 / К. Маркс и Ф. Энгельс. – Изд. 2-е. – М. : Изд. политич. литературы, 1975. – С.147-233.
7. Мещерякова, Н.А. Детерминизм в философском рационализме: от Фалеса до Маркса / Н.А. Мещерякова. – Воронеж : Воронежский гос. ун-т, 1998.
8. Огородников, В.П. Познание необходимости. Детерминизм как принцип научного мировоззрения / В.П. Огородников. – М. : Мысль, 1985.
9. Парнюк, М.А. Принцип детерминизма в системе материалистической диалектики / М.А. Парнюк ; АН УССР. – К. : Наукова думка, 1972.
10. Причинность и телеономизм в современной естественно-научной парадигме / [Отв. ред.

Е.А. Мамчур, Ю.В. Сачков]. – М. : Наука, 2002.

31. Спонтанность и детерминизм / В.В. Казютинский и др. – М. : Наука, 2006.

Галузь: «Фінанси»

ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА НА ПРИКЛАДІ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

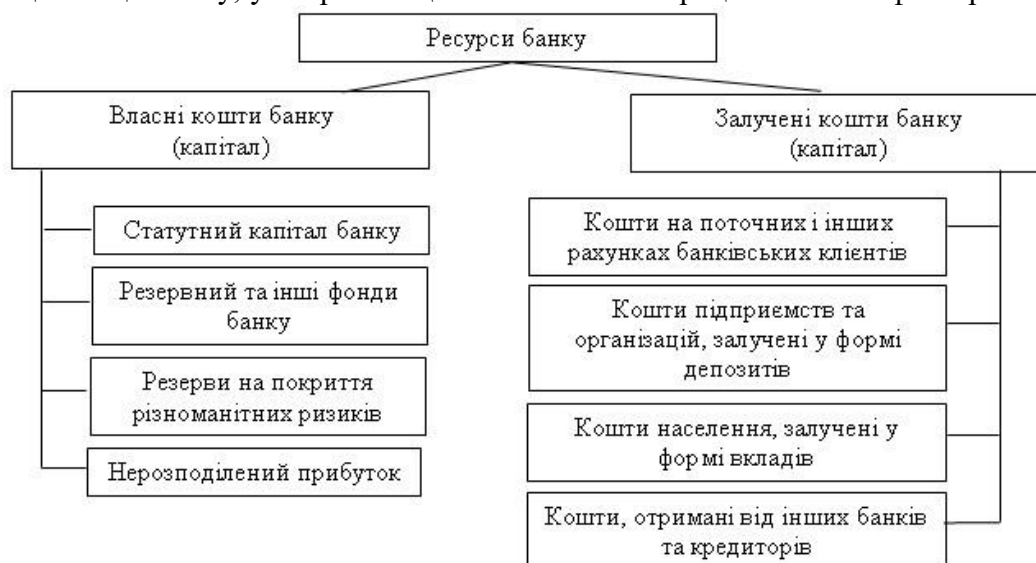
Сергієнко Вадим Вікторович
Університет митної справи та фінансів
м. Дніпро

Організація ефективної фінансової діяльності акціонерного товариства припускає вирішення низки актуальних питань, головним з яких постає проблема пошуку оптимальних шляхів підвищення ефективності фінансової діяльності. Актуальність даного питання полягає у тому, що для продуктивного управління фінансовими засобами акціонерного товариства та досягнення високих результатів необхідно здійснювати оцінку ефективності фінансової діяльності кожним суб'єктом господарювання.

Мета роботи полягає у визначенні сутності фінансової діяльності акціонерного товариства та розробка рекомендації щодо пошуку оптимальних шляхів її підвищення.

В організаційній та управлінській роботі підприємств фінансова діяльність займає особливе місце. Від неї багато в чому залежить своєчасність та повнота фінансового забезпечення виробничо-господарської діяльності та розвитку підприємства, виконання фінансових зобов'язань перед державою та іншими суб'єктами господарювання. Фінансування акціонерного товариства може здійснюватися за рахунок надходження коштів від емісії акцій (простих і привілейованих), випуску облігацій, цінних паперів, що конвертуються в акції (конвертовані облігації), опціонів на придбання акцій. Окрім цього, джерелом поповнення капіталу може бути тезаврований прибуток, банківські та комерційні позики. Джерелами формування фінансового потенціалу таких акціонерних товариств як банки, виділено внутрішній та зовнішній. Внутрішній потенціал формується за рахунок накопичених резервів, власного капіталу, раціоналізації структури активів. Зовнішній - в процесі залучення коштів інших суб'єктів.

Основою формування фінансового потенціалу банку є обсяг його власних коштів, тобто капітал банку. На рис. 1 показано схему ресурсної бази комерційних банків, яка притаманна вітчизняним банкам в умовах ринкових відносин, що формуються в Україні. Водночас слід зазначити, що структура ресурсної бази окремого банку є індивідуальною і залежить від ступеню спеціалізації банку, універсалізації банківських операцій та інших факторів.

Мал. 1. - Класифікація ресурсів комерційного банку [1]

Основними джерелами фінансування діяльності АТ КБ «ПриватБанк» є власний капітал, кошти залучені від фізичних і юридичних осіб, а також кошти, залучені на внутрішньому та зовнішньому ринках капіталів. АТ КБ «ПриватБанк» регулярно збільшує капітал за рахунок коштів власників та капіталізації отриманих прибутків. У разі необхідності для регулювання ліквідності емітент залучає додаткові кошти на внутрішньому та зовнішньому ринках в залежності від ситуації на ринках та вартості ресурсів.

Станом на 01.01.2019 р. капітал АТ КБ «ПриватБанк» складався на 88,68% із зобов'язань банку і на 11,32% власного капіталу. Сукупні зобов'язання за 2016-2018 рр. збільшилися порівняно з на 19,66%. Даний приріст зобов'язань обумовлений збільшенням заборгованості перед Національним Банком та коштів клієнтів.

Власний капітал банку протягом періоду дослідження, збільшився на 32346 млн. грн. і на початок 2019 року складає 3464 млн. грн. АТ КБ «ПриватБанк» регулярно збільшує капітал за рахунок коштів власників та капіталізації отриманих прибутків. У разі необхідності для регулювання ліквідності банк залучає додаткові кошти на внутрішньому та зовнішньому ринках в залежності від ситуації на ринках та вартості ресурсів.

Аналіз фінансової діяльності банку є одним з найважливіших напрямів роботи. Банк розраховує нормативні коефіцієнти ліквідності, встановлені Національним банком України на щоденній основі. Показники основних нормативів АТ КБ «ПриватБанк» за 2016-2018 рр. наведено в табл. 1.

Таблиця № 1

Динаміка основних нормативів АТ КБ «ПриватБанк» за 2017-2019 рр.,%

Показники	Нормативне значення	Станом на 01.01.		
		2017	2018	2019
Норматив адекватності регулятивного капіталу (Н2)	>10%	2,10	17,33	17,46
Норматив миттєвої ліквідності (Н4)	>20%	63,52	32,47	43,46
Норматив поточної ліквідності (Н5)	>40%	147,43	155,54	141,98
Норматив короткострокової ліквідності (Н6)	>60%	73,83	99,76	97,74

Для вибору оптимального шляху підвищення ефективності фінансової діяльності акціонерного товариства необхідно враховувати особливості сфери в якій воно веде діяльність, постійно проводити моніторинг ринку, аналізувати та виконувати оцінку фінансового стану підприємства за дослідженими показниками щоб виявити сильні і слабкі сторони, загрози та можливості, які можуть негативно відобразитися на фінансовому стані.

Основні пріоритети фінансової діяльності банку на найближчу перспективу повинні бути: подальше нарощування якісного кредитного портфелю, в якому, як і раніше, буде переважати роздрібний сегмент; підтримка оптимального та достатнього рівня ресурсної бази при подальшій політиці зниження вартості; трансформація внутрішніх бізнес-процесів, які дозволять підвищити ефективність бізнесу та якість обслуговування клієнтів; подальша оптимізація та приведення до належного стану регіональної мережі відділень та банківської інфраструктури; розробка та впровадження якісних та інноваційних продуктів, сервісів.

Список використаних джерел:

1. Дробязко А. Банківська система України: шляхи подолання кризи / А. Дробязко, А. Крисоватий, В. Федосов // Вісник Тернопільського національного економічного університету. 2015. № 2. С. 39-57
2. Міронова Л.О., Чорна Н.О., Кривобок І.В. Оптимізація структури балансу підприємства // Економіка: Проблеми теорії та практики. 2010. №263 С.321-327.
3. Міщенко Д.А., Міщенко Л.О. Application of cluster analysis to determine the level of the budget potential of the Ukrainian regions // Науковий вісник Полісся. 2018. № 2. С. 179-185.
4. Офіційний сайт: <https://privatbank.ua>

Галузь: «Медицина»

РОЛЬ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В ЛІКУВАННІ ХВОРИХ НА СПЛАНХНОПТОЗ

Малінська Інна Вікторівна

Студент

Вінницький соціально-економічний інститут

Університету «Україна», місто Вінниця

Чега Наталія Михайлівна

Студент

Вінницький соціально-економічний інститут

Університету «Україна», місто Вінниця

Спланхноптоз – (грец. splanchna нутрощі + ptōsis падіння, опущення) зміщення органів живота вниз у порівнянні з нормальним станом. Може бути загальним і частковим.

У виникненні спланхноптозу має значення ряд спадкових і конституціональних факторів: вроджені аномалії розвитку органів, ослаблення сполучної тканини - зв'язок, брижеск, які фіксують органи до задньої черевної стінки, низьке стояння діафрагми, звуження нижньої частини грудної клітки, зниження тонусу черевних м'язів, різке зменшення поперекового лордозу та ін.

Методи хірургічного втручання, так само як і спроби терапевтів вилікувати хворих з опущенням внутрішніх органів методом відгодовування, не були успішними. Не виправданим виявиться й ортопедичний метод лікування за допомогою корсетів і бандажів. Потрібні засоби, які діють на весь організм, сприяють зміцненню його, посиленню апетиту й піднесенню настрою хворого, зростанню його упевненості в своїх силах, віри в можливість видужання. Багаторічні спостереження за ефективністю використання лікувальної фізкультури переконують у тому, що вона сприятливо впливає на хворих із спланхноптозом, її рекомендують як функціональний загальнозміцнювальний засіб (В.К. Добровольський, Е.Я. Якубовський, В.Я. Шимшелевич та ін.)

В.М. Мошков зазначає, що скарги хворих із спланхноптозу на запаморочення, слабкість, швидко втомлюваність є ознаками ураження всього організму, у зв'язку з чим локальні пристрої на зразок корсетів і різних бандажів істотно допомогти не можуть. «Найефективнішим засобом, - пише В.М. Мошков, - у такому разі слід вважати лікувальну фізкультуру, регулярне застосування якої має загальнозміцнювальний вплив на хворого. Лікувальна фізкультура знижує прояви загальної астенії, зміцнює і підвищує тонус усієї м'язової системи. Систематичне і дозоване тренування фізичними вправами у поєднанні з гідротерапевтичними процедурами тонізує нервову систему. Це сприяє кращому функціонуванню травного апарату, стимулює моторну функцію шлунка.»

Чому треба віддавати перевагу саме лікувальній фізкультурі? Та тому, що за своїм впливом на нервову систему в розумінні підвищення загального тонусу, поліпшення процесів вищої нервової діяльності, настрою, працездатності хворого, повернення життєрадісності і бадьорості лікувальна фізкультура не має собі рівних в арсеналі медичних засобів. Хто користувався нею в лікуванні хворих на спланхноптоз, той добре знає, з яким задоволенням вони виконують вправи, як акуратно відвідують заняття з лікувальної гімнастики, як точно додержують запропонованого їм режиму руху.

Одночасно діяльність мозку і м'язів при фізичній активності хворого сприяє синхронному функціонуванню органів дихання, кровообігу, травлення, поліпшує обмін речовин і функцій видільних органів.

Рентгенологічні дослідження показали, що заняття лікувальною фізкультурою нормалізують також моторно-евакуаторну функцію шлунково-кишкового тракту.

Важливу роль у відновленні порушених функцій ЦНС, її інтегруючого впливу на внутрішні органи відіграє психотерапевтичний вплив занять лікувальною фізкультурою. Страждаючи протягом багатьох років і не дістаючи ефективного лікування хворі стають надзвичайно

підозрілими, примхливими. А на заняттях лікувальною гімнастикою у них з'являються позитивні емоції, прояви невротичних реакцій зменшуються, а через 2-3 міс. повністю зникають.

Таким чином, фізичні вправи сприяють зміцненню центральної нервової системи, нормалізують її вплив на функції внутрішніх органів, зменшують реактивність на зовнішні подразники, що для хворих з опущенням органів черевної порожнини суттєво.

Лікувальна фізкультура має переваги над іншими засобами лікування тим, що в загальному зміцненні ослабленого організму головну роль відіграють фізичні вправи, морські купання, сонячні і повітряні ванни та ін. засоби, які сприяють стимулюванню усіх функцій організму і вдосконаленню форм тіла людини.

При роботі скелетної мускулатури поліпшуються кровообіг, кровопостачання і трофіка тканин, активізується обмін речовин, підвищується апетит і, як наслідок, нормалізується маса тіла, що поряд з поліпшенням інших антропометричних даних, а також зменшення страждань позитивно впливає на настрій хворого.

Важливо й те, що активізація м'язів черевного пресу фізичними вправами поліпшує не тільки його підтримувальну функцію. Під час роботи м'язів відбувається своєрідний масаж органів травлення, що стимулює моторно-секреторну функцію, підвищує активність перетравлювання і всмоктування їжі, активізує діяльність кишок. Внаслідок цього припиняються нудота, відрижка, запори.

Важливу роль у поліпшенні функцій травного апарату відіграє посилення циркуляції крові та лімфи в органах черевної порожнини при виконанні фізичних вправ. За даними Г.Ф. Ланга, кровопостачання м'язів при цьому зростає з 900 до 2950 мл за 1 хв., а кількість депонованої крові зменшується на 1000 мл в зв'язку з чим посилюється венозний кровообіг, збільшується течія крові в артеріях, що забезпечує краще кровопостачання органів ШКТ, живлення стінок шлунку, кишок, отже підвищує їх функціональну здатність. Спеціально підібрані фізичні вправи для м'язів тазового дна сприяють також поліпшенню венозного кровообігу в ділянці прямої кишки і жіночих статевих органів. Посилюється циркуляція крові та лімфи в малому тазі, що протидіє застійним явищам у цій ділянці. Отже, фізичні вправи ефективніші за інші терапевтичні засоби.

Основні завдання комплексно – функціонального лікування такі:

1) Підвищення вольових якостей хворого; 2) Зміцнення нервово-м'язового апарату і поліпшення нейрогуморального регулювання роботи органів травлення; 3) Зміцнення м'язів черевного преса; 4) Поліпшення кровообігу в ділянці внутрішньочеревних органів з метою сприяти активізації основних функцій травної системи: моторно-секреторної, травної, всмоктувальної і видільної.

Головним елементом комплексно–функціонального методу є спеціально розроблена лікувальна гімнастика. Вона складається із вправ, спрямованих на зміцнення всього нервово–м'язового апарату, але з вираженим акцентом на залучення м'язів черевного преса, активізацію функціональної діяльності шлунку і кишок.

Висновки

В написанні роботи було проаналізовано дані літератури, розглянуто поняття спланхноптозу та методи його лікування. На основі літературних даних можна зробити наступні висновки:

1. Чим раніше застосовуються методи фізичної реабілітації, тим ефективніше буде їх результат.

2. Важливу роль відіграє адекватність до захворювання та індивідуальність підібраних методів фізичної реабілітації.

3. Застосування засобів фізичної реабілітації запобігає розвитку ускладнень, сприяє скорішому одужанню хворих та відновленню їх працездатності, скорішому поверненню до звичайного образу життя.

У роботі розглянуті найбільш розповсюджені в лікувальній практиці засоби і методи фізичної реабілітації, які використовуються при опущенні органів черевної порожнини. Усі дані і результати роботи отримані шляхом аналізу літературних даних практичної діяльності лікувальних закладів.

Список літератури.

1. Мошков В.Н. Лечебная физкультура в клинике внутренних болезней. – 3 е изд. – М.: Медицина, 1977.
2. Саркизов – Серазини И.М. Основы общ. Методики и организации лечебной физкультуры.- М. : Медгиз, 1964.
3. Яковлева Л. А. Лечебная физкультура при хронических заболеваниях органов брюшной полости. – 2е. изд. Киев: Здоровье. 1975.

ВОЗРАСТНЫЕ МОРФОЛОГИЧЕСКИЕ ИЗМЕНЕНИЯ ОРГАНОВ ЖЕНСКОЙ ПОЛОВОЙ СИСТЕМЫ

Рымар Диана Петровна

Студент

Винницкий социально-экономический институт

Университета «Украина», город Винница

Возрастная морфологическая инволюция женских половых органов среди прочих других, по данным литературы, представлена крайне скудно. В публикациях имеются отдельные работы, касающиеся анатомии мочеполовой системы, артериальной системы и параметрального венозного сплетения матки, эндокринной функции яичников, их морфометрических и гистохимических особенностей. В ряде работ рассматриваются процессы старения женских половых органов с позиций функциональных изменений под влиянием гормонов. Но в имеющихся публикациях отсутствуют сообщения об изучении возрастных морфологических изменений женской половой системы с позиций количественного анализа.

Основными компонентами женской половой системы являются матка, маточные трубы и яичники, в возрастной перестройке которых значительную роль играют изменения питающих их артериальных сосудов.

К моменту родов матка новорожденных достигает длины до 38 мм, в дальнейшем несколько уменьшается за счет снижения уровня эстрогенных гормонов. С момента рождения и до года жизни, параллельно с постепенным уменьшением толщины стенки тела матки и размеров миоцитов, сокращается площадь, занятая основным веществом, увеличивается относительное количество волокнистых структур. В 4–7 лет и далее в 12–15 лет стенка матки утолщается, увеличивается площадь, занятая основным веществом, уменьшается относительное количество волокнистых структур. У взрослой женщины длина матки в среднем составляет около 7–8 см, ширина – 4 см, толщина – 2–3 см. Масса матки у нерожавших женщин колеблется от 40 до 50 г, а у рожавших увеличивается до 80–90 г. Объем полости матки составляет 4–6 см³. В возрастном периоде 16–47 лет зоны стромы матки приобретают типичное строение. В 48–55 лет стенка тела матки истончается, в первой зоне увеличивается количество эластических волокон; во второй, третьей и четвертой зонах также увеличивается количество эластических и коллагеновых волокон; в пятой зоне – только коллагеновых и в шестой зоне – ретикулярных волокон. В 75–90 лет возникает старческая атрофия матки, которая сопровождается уменьшением (до 2,5%) площади, занятой основным веществом, уменьшением количества (до 29,4%) коллагеновых волокон во всех зонах стромы миометрия.

Значительные изменения, происходящие в матке, связывают с наступлением менопаузы, когда в течение первых 2–5 лет наиболее выражена интенсивность атрофических процессов в миометрии, за счет которых объем матки уменьшается до 35%. Атрофируется также и эндометриальный слой, который после менопаузы не подвергается циклическим изменениям. В результате инволюционной атрофии слоев матки происходит уменьшение размеров ее полости, как продольного, так и поперечного. По истечении 20 лет постменопаузального периода размеры матки перестают изменяться.

Слизистая оболочка (эндометрий) представлена цилиндрическим эпителием и подвергается циклическим изменениям. Среди клеток слизистой оболочки (эпителиоцитов) различают секреторные и реснитчатые клетки. В собственном слое находятся маточные железы (крипты). Поверхностный утолщенный слой слизистой оболочки, называемый функциональным,

подвергается изменениям под действием овариальных гормонов. Глубже расположенный слой содержит доньшки маточных желез и интерстициальные клетки, вырабатывающие гепарин и другие гормоны.

С возрастом в эндометрии уменьшается относительное содержание артериальных сосудов. Количество эпителиальной ткани увеличивается с юношеского до II зрелого возраста с последующим уменьшением этого показателя в пожилом возрасте.

У девочек, не достигших половой зрелости, шейка матки имеет коническую форму, такая же форма может наблюдаться и у инфантильных женщин. У женщин детородного возраста форма шейки матки, как правило, цилиндрическая, канал ее веретенообразной формы длиной от наружного зева до перешейки не более 4 см, наружный зев круглый или в виде поперечной щели.

Атрофические изменения шейки матки, развивающиеся при ухудшении трофики на фоне снижения микроциркуляции рассматриваются как результат возрастного дефицита эстрогенов. У 88% пациенток наблюдались атрофические изменения диффузного характера, у 12% – очагового. Кроме этого, атрофические изменения могут сочетаться с воспалительной реакцией экзоцервикса – атрофическим неспецифическим экзоцервицитом (70% пациенток). Основным отличием этого процесса от воспаления шейки матки у женщин репродуктивного возраста является отсутствие отека и гиперемии, неравномерное истончение слизистой оболочки с легко повреждающимися сосудами подэпителиального слоя.

От возраста женщин также зависит локализация процесса дисплазии шейки матки. Для женщин молодого возраста наиболее типичной локализацией является влагалищная часть шейки матки, с возрастом отмечается тенденция к перемещению на эндоцервикс. Максимальное число эпителиальных дисплазий на фоне эктопии наблюдается в возрасте 36–45 лет (8,5%). По данным многоцентровых эпидемиологических исследований, максимальное количество поражений шейки матки инфекционного характера приходится на 18–30 лет, а пик дисплазии и преинвазивного рака – на 30–39 лет.

Возрастные изменения маточных (фаллопиевых) труб проявляются утолщением их стенок, уменьшением извитости, расширением просвета и увеличением содержания коллагена, которое ускоряется после 45 лет.

В процессе онтогенеза наблюдается как возрастная перестройка самих яичников, так и их придатков (эпоофорона). Яичник – это парный орган, который выполняет в организме женщины эндокринную функцию, продуцируя половые гормоны, и репродуктивную, являясь источником образования и формирования яйцеклеток. К концу эмбрионального периода онтогенеза структура яичников плода практически аналогична структуре яичников взрослой женщины. Формирование большинства основных структурных компонентов яичников происходит во время эмбриогенеза, в частности закладка количества фолликулов завершается к моменту родов, в постнатальном периоде неофолликулогенез не происходит.

С периода новорожденности до начала половой зрелости поверхность яичников гладкая, в последующем, на протяжении репродуктивного периода, их поверхность становится неровной, бугристой. В старческом возрасте извилины на поверхности яичников становятся глубокими бороздами.

В начале полового созревания яичники у девочек становятся больших размеров: длина их от 3 до 3,5 см, ширина – от 1,5 до 2 см, толщина – от 1 до 1,5 см. Значительная разница в массе яичника: у новорожденных она составляет 0,3–0,4 г, у девочек в период менархе увеличивается в 13–20 раз. В возрасте старше 20 лет значительных изменений размеров и массы яичников не наблюдается: длина их в среднем составляет 4,0–4,5 – 2,0–2,5 см (с поперечным размером 1,0–2,0 см), масса – около 6,0–7,5 г. На протяжении репродуктивного периода женщины яичники имеют размер 4,0–2,5–1,5 см. В старости функционирование яичников прекращается, и они снова становятся маленькими, в среднем 2,0×1,0×0,5 см; масса их колеблется от 1 до 2 г.

У женщин репродуктивного возраста в яичниках хорошо различимо корковое и мозговое вещество, как макроскопически, так и микроскопически. Корковое вещество представлено клетками веретеновидной формы, расположенными близко друг к другу, похожими на набухшие фибробласты, и коллагеновой стромой, содержащей относительно мало клеток. Мозговое вещество яичников представлено рыхлой соединительной тканью. Основная

структурно-функциональная единица яичников – фолликулы располагаются во внутренней зоне коркового вещества. Фолликулы подразделяются на примордиальные, первичные (преполостные), вторичные (полостные) и третичные: зрелые, преовуляторные, граафовы. В репродуктивный период фолликулы расположены в строме коркового вещества, примордиальные локализованы по периферии, а зреющие – в более глубокой зоне. С возрастом, начиная с периода полового созревания и на протяжении всего репродуктивного возраста, происходит непрерывное увеличение толщины коркового слоя, с наступлением менопаузы начинается его постепенное истончение. Обратное пропорционально изменяется толщина мозгового вещества: наименьшая его толщина отмечается в период новорожденности, а наибольшая – в старости. У зрелых женщин в корковом веществе яичников содержится множество желтых тел разной степени зрелости и белых тел, представляющих собой рубчики на месте инволюции желтых тел.

В возрасте после 20 лет в корковом веществе яичников отмечается очаговое разрастание коллагеновых волокон, к 30 годам начинается постепенный фиброз стромы коркового вещества, отмечается образование компенсаторных сосудистых локусов. В 50–60-летнем возрасте поверхность яичников становится крупнобугристой, белочная оболочка утолщается, отмечается склероз стромы, малое количество разных форм фолликулов, фиброзные и белые тела становятся многочисленными, в мозговом веществе начинает превалировать грубоволокнистая соединительная ткань с возможным развитием очагового гиалиноза его стромы, формируется разной выраженности склероз сосудов. В более старшем возрасте в результате полной атрофии яичники превращаются в плоские фиброзные пластинки.

В течение всего периода онтогенеза увеличивается диаметр сосудов коркового и мозгового вещества яичников, что сопровождается утолщением их стенки и увеличением просвета. Гиалиноз артерий, считающийся основным морфологическим признаком инволюции гонад, может отмечаться уже в репродуктивном возрасте. С возрастом наблюдается уменьшение соотношения диаметров сосудов коркового и мозгового вещества яичников, поскольку в пожилом и старческом возрасте из-за склеротических изменений и запустевания просветов сосудов ослабляется кровоснабжение коркового вещества и происходит уменьшение его толщины.

В придатке яичника (эпоофроне) после рождения и в течение онтогенеза происходит уменьшение удельной площади канальцев с уменьшением толщины их мышечных стенок и высоты выстилающего их эпителия. У новорожденных ширина эпоофорона в среднем составляет $8,25 \pm 0,68$ мм, высота – $7,0 \pm 0,83$ мм, косой размер – $9,83 \pm 0,75$ мм. У женщин репродуктивного возраста размеры эпоофорона более чем в 2 раза превышают размеры яичникового придатка новорожденных. Объем эпоофорона у женщин фертильного возраста в 4 раза больше, чем у новорожденных. У новорожденных соотношение объемов яичника и эпоофорона составляет 1,19, у женщин репродуктивного возраста – 20,88. По данным J. Mathis, наибольшего развития эпоофорон достигает в период половой зрелости, строение его изменяется в зависимости от периода менструального цикла, а в старости яичниковый придаток подвергается атрофии.

В возрастной морфологии, и в частности в возрастной морфологии женской половой системы, одной из наиболее важных составляющих являются изменения сосудов, рассматриваемые как один из главных механизмов и проявлений старения, приводящий к ухудшению кровоснабжения органов и тканей. Наиболее известна роль возрастных изменений в развитии артерио- и атеросклероза, поскольку с возрастом происходит увеличение площади атеросклеротических поражений.

Согласно работам И.В. Гайворонского с соавт., изменения маточной артерии зависят не только от возраста, но и от функционального состояния матки, проявляются изменением архитектоники, извитости и диаметра просвета. У большинства пожилых женщин маточная артерия атрофируется, в последующем происходит ее облитерация, а кровоснабжение матки берет на себя ветви яичниковой артерии посредством анастомозов. У рожавших женщин венозные сосуды расширяются, становятся более извитыми, а параметральное венозное сплетение является более выраженным, особенно во 2-м зрелом и пожилом возрастах.

Выводы

Таким образом, несмотря на значительное количество работ, посвященных изучению органов женской половой системы в разные возрастные периоды, количественные морфологические структурные составляющие матки, яичников и маточных труб изучены недостаточно. Размерные характеристики микроморфологических составляющих тканей и органов в публикациях не представлены, что обуславливает актуальность выполнения работ морфологического профиля с применением микроморфометрических методов в этом направлении.

Список литературы.

1. Алексеев Ю.Д., Ивахина С.А., Ефимов А.А., Савенкова Е.Н., Райкова К.А. Возрастные морфологические изменения органов женской половой системы//Современные проблемы науки и образования. – 2016. – №4.
2. Актуальные вопросы гинекологии // Под. ред. Коханевич Е.В. - Киев, 2001.

Галузь: «Фізична терапія, Ерготерапія»

ОСТЕОХОНДРОЗ ШИЙНОГО ВІДДІЛУ ХРЕБТА

Дем'янишина Ірина Олегівна,
студентка групи ФТЄ-2(4) 17(з)
Відкритий міжнародний університет
розвитку людини «Україна»
м. Вінниця

Лукавецька Тетяна Миколаївна,
студентка групи ФТЄ-2(4) 17(з)
Відкритий міжнародний університет
розвитку людини «Україна»
м. Вінниця

Науковий керівник доц. Куц О.О.

Анотація. Стаття присвячена актуальній проблемі реабілітації осіб з остеохондрозом шийного відділу хребта. Розглянуті особливості клінічної картини захворювання, традиційні методи фізичної реабілітації, особливості вдосконаленої методики фізичної реабілітації осіб з остеохондрозом шийного відділу хребта та результати досліджень її впливу на клінічну картину хворих.

Ключові слова: остеохондроз хребта, больовий синдром, амплітуда рухів, ступінь порушення життєдіяльності, лікувальна гімнастика (ЛГ).

Аннотация. Автор. Физическая реабилитация лиц с шейно-болевым синдромом при остеохондрозе позвоночника. Статья посвящена актуальной проблеме реабилитации больных остеохондрозом шейного отдела позвоночника. Рассматриваются особенности клинической картины заболевания, традиционные методы физической реабилитации, особенности усовершенствованной методики физической реабилитации, а также результаты исследования ее влияния на клиническую картину больных остеохондрозом шейного отдела позвоночника.

Ключевые слова: остеохондроз хребта, болевой синдром, амплитуда движений, степень нарушения жизнедеятельности, лечебная гимнастика (ЛГ).

Annotation. Physical aftertreatment of faces with a cervical-pain set of symptoms at an osteochondrosis of a column. This article is dedicated to the actual problems of the rehabilitation of the osteochondrosis neck's part of the vertebral column. The clinic peculiarities of the disease and widespread means of physical rehabilitation of such patients are observed. It is offered a new

improved methodology of physical rehabilitation of the patients with neck's osteohondrosis. The results of its influence on the clinic scene of such patients are placed.

Key words: *osteohondrosis of the vertebral column, pain syndrome, amplitude of motions, disability degree, treating gymnastic.*

Зміст наукової роботи. Саме по собі захворювання остеохондроз - це необоротно дегенеративно-дистрофічні руйнування хребетних дисків і хребців. Для нього характерне порушення цілісності міжхребцевої складової, що викликає міжхребетні грижі і протрузії, а в подальшому руйнування кісток хребців. Ці зміни призводять до складних процесів в організмі і, крім того, що викликають сильні болі, впливають на функціонування організму в цілому.

Остеохондроз хребта - це дегенеративно-дистрофічне захворювання міжхребцевих дисків з наступним розвитком реактивних змін в тілах суміжних хребців, міжхребцевих суглобах та зв'язковому апараті. Саме остеохондроз хребта, на який хворіють 20% населення земної кулі, за своєю поширеністю займає перше місце в групі захворювань опорно-рухового апарату, вражаючи найбільш працездатну частину населення - людей молодого та середнього віку. Крім цього, остеохондроз займає третє місце щодо трудовтрат у загальній структурі захворюваності серед осіб цього віку. Частка клінічних неврологічних проявів остеохондрозу серед захворювань периферичної нервової системи становить 67-95%. Захворювання веде не тільки до погіршення якості життя, а часто і до втрати професійної працездатності та інвалідизації - 4 чол. на 10 тис. населення. Повністю втрачають працездатність 2/3 цих хворих. За даними Інституту Травматології та ортопедії АМН України, щорічно близько 0,3% пацієнтів з цією патологією проходять оперативне лікування, але й після цього 8-25% з них стають неповносправними [6].

Це свідчить про недостатню ефективність застосовуваних засобів і методів лікування та фізичної реабілітації осіб з остеохондрозом хребта. Патологічний процес при остеохондрозі в більшості випадків локалізується в шийному або в поперековому відділах хребта. Клінічна картина цього захворювання завжди супроводжується больовим синдромом, тривалий перебіг якого зумовлює прогресування патологічних процесів у хребті. Проте, незважаючи на велику кількість неврологічних синдромів зумовлених остеохондрозом хребта, вони мають спільні ознаки: біль в шиї, який посилюється при рухах в хребті, рефлексорний спазм м'язів та обмеження амплітуди рухів у хребті [5]. Беручи до уваги механізм розвитку остеохондрозу, багато дослідників, таких як Єпіфанов В.А., Коган О.Г., Попелянський Я.Ю та ін. [1,2,4], стверджують про необхідність головним чином патогенетичного впливу на основне захворювання, а не симптоматичного. З цією метою в відомих методиках фізичної реабілітації осіб з остеохондрозом ставляться такі завдання, як зменшення патологічної больової імпульсації з уражених сегментів хребта, покращення кровопостачання уражених ділянок, зміцнення м'язевого корсету. Проте головним недоліком цих методик є невеликий підбір засобів фізичної реабілітації для вирішення поставлених завдань.

Робота виконана у відповідності до плану НДР Львівського державного інституту фізичної культури.

Мета роботи - удосконалити методику фізичної реабілітації осіб з шийним больовим синдромом при остеохондрозі хребта.

Методи і організація дослідження. Нами було обстежено дві групи осіб з остеохондрозом шийного відділу хребта в підгострому періоді: основну групу, яка займалась за удосконаленою методикою, та порівняльну, яка займалась за традиційною методикою. Кожна група складалася з 10 чоловік різного віку. З метою оцінки вихідного стану пацієнтів та динаміки змін під впливом занять за удосконаленою методикою, до і після проведення курсу лікувальної гімнастики досліджувались середні значення показників: болю при рухах в шиї та плечовому поясі, амплітуди рухів головою, та ступеню порушення життєдіяльності хворих, зумовленого болями в шиї.

Больові відчуття оцінювались за допомогою 9-ти бальної шкали інтенсивності болю [3]. Вимірювання амплітуди рухів полягало у виконанні пацієнтом запропонованих рухів по безболісній амплітуді. Амплітуда руху визначалася різницею між вихідним та кінцевим положеннями (у сантиметрах). Ступінь порушення життєдіяльності хворих, зумовлений болями

в шії визначався за допомогою анкети "Індекс Порушення Життєдіяльності при Болях в Шії" [7]. Отримані в результаті дослідження дані піддавали математико-статистичній обробці за загальноприйнятою методикою. Для статистичної перевірки гіпотези про достовірність та відмінність був використаний критерій Стюдента. Для перевірки вірогідності за основу був взятий 5% рівень значимості.

Заняття лікувальною гімнастикою в обох групах проводились на протязі 23-х днів, після чого хворі проходили повторне обстеження. Особливістю удосконаленої методики фізичної реабілітації було поєднання в єдину систему різноманітних засобів фізичної реабілітації з метою вирішення вищезгаданих завдань. Крім цього застосовувались комплекси вправ для нормалізації постави, вправ для нормалізації функції дихання, та вправ для відновлення координації рухів та рівноваги, які включались в заняття при наявності у пацієнта відповідних порушень. З метою зменшення патологічної больової імпульсації з уражених сегментів хребта застосовувались такі засоби:

- Вправи для розслаблення - дихальні та ізометричні вправи для шії та плечей в розвантажувальних положеннях.

- Метод постреципроктної релаксації.

- Вправи з осьовою тракцією хребта, які застосовувались після розслаблення м'язів.

Для покращення кровопостачання уражених тканин застосовувались динамічні вправи.

Особливість методики розвитку сили м'язів шії та плечового поясу полягала в поєднанні ізометричних вправ для розвитку сили з вправами із утриманням для розвитку статичної витривалості. Комплекс ізометричних вправ виконувався один раз в структурі індивідуального або малогрупового заняття, другий - у формі самостійного виконання комплексу ізометричних вправ. Через 10 днів ізометричні вправи замінювались вправами для розвитку статичної витривалості, які проводились за традиційною методикою. При цьому хворі продовжували самостійне виконання окремого комплексу ізометричних вправ.

Результати досліджень.

Проведене дослідження показало значне зниження больових відчуттів у всіх пацієнтів (таблиця 1).

Таблиця 1.

Ступінь болю в балах на першому та другому етапах дослідження у хворих основної та порівняльної груп

Етап дослідження	основна група	порівняльна група
Перший етап	6,3±0,33	6±0,39
Другий етап	2±0,27	3,3±0,33

На першому етапі дослідження середнє значення показника болю у хворих основної групи становило 6,3±0,33 бали (біль вище середнього), а в групі порівняння - 6±0,39 балів. Математично-статистично обробка даних доводить однорідність груп за даним показником ($P>0,05$). Результати обстеження на другому етапі дослідження, після проведеного реабілітаційного втручання, свідчать про зменшення болю як в основній, так і порівняльній групах. Проте в основній групі показники інтенсивності болю зменшились до рівня 2±0,27 балів (дуже легкий біль), а в групі порівняння лише до рівня 3,3±0,33 бала (що відповідає легкому болю). Ця різниця є статистично вірогідною ($P<0,05$). Значне зниження болю в основній групі пов'язане із розслабленням рефлекторно напружених м'язів, зменшенням патологічної больової імпульсації з уражених сегментів хребта та покращенням кровопостачання уражених тканин, що досягалось послідовним застосуванням засобів, спрямованих на розслаблення м'язів (дихальні та ізометричні вправи, метод постреципроктної релаксації), вправ з осьовою тракцією хребта та динамічних вправ.

В таблиці 2 представлено результати дослідження амплітуди руху у шийному відділі хребта.

Таблиця 2.

Результати вимірювання амплітуди рухів у шийному відділі хребта на першому та другому етапах дослідження.

Напрямок руху	Перший етап		P	Другий етап		P	Норма в см	
	Основна група	Порівняль на група		Основна група	Порівняль на група			
Згинання	4±0,26	3,5±0,31	> 0,05	4,7±0,69	4,1±0,64	<0,05	5	
Розгинання	3,3±0,47	3,3±0,37	> 0,05	5,1±0,71	4,3±0,66	<0,05	6	
Ротація	вліво	3,1±0,31	3,6±0,43	> 0,05	5,5±0,74	4,5±0,67	<0,05	6
	вправо	3,6±0,43	3,9±0,35	> 0,05	5,4±0,73	4,2±0,65	<0,05	6
Нахили	вліво	2,8±0,33	2,9±0,28	> 0,05	4,2±0,65	3,8±0,63	<0,05	5
	вправо	3,2±0,29	3±0,26	> 0,05	4,5±0,67	3,6±0,67	<0,05	5

Зменшення тонусу патологічно напружених м'язів та болю, а також застосування в другій половині курсу ЛГ динамічних вправ для збільшення рухливості хребта, суттєво вплинули на збільшення амплітуди рухів у шийному відділі хребта у хворих основної групи. Збільшення амплітуди рухів в основній групі в середньому спостерігалось на 1,6 (см), а в групі порівняння - лише на 0,7 (см) при рівні значущості $P < 0,05$. Проте варто зазначити що в основній групі відновити амплітуду руху до фізіологічної норми нам не вдалося.

Результати визначення ступеню порушення життєдіяльності хворих за "Індексом порушення життєдіяльності при болях в шиї" наведені в таблиці 3.

Таблиця 3.

Ступінь порушення життєдіяльності хворих основної та порівняльної груп на першому та другому етапах дослідження

Етап дослідження	основна група	порівняльна група
Перший етап	24±1,7	23,2±1,6
Другий етап	7±1,8	13,5±1,7

Середнє значення цього показника в основній групі на першому етапі становило 24±1,7 бала (помірні порушення), а в групі порівняння 23,2±1,6 при рівні значущості $P > 0,05$. Повторне обстеження за даним тестом свідчить про зменшення порушень життєдіяльності. В основній групі цей показник був на рівні 7±1,8 балів (легкі порушення), а в групі порівняння цей показник становив 13,5±1,7 бала при рівні значущості $P < 0,05$. Значне зниження ступеню порушення життєдіяльності хворих основної групи зумовлене зменшенням болю, збільшенням амплітуди рухів у хребті, зростанням сили та статичної витривалості м'язів шиї та плечового поясу.

Висновки:

1. Послідовне застосування дихальних та ізометричних вправ, методу постреципроктної релаксації, вправ з осьовою тракцією хребта та динамічних вправ в комплексі ЛГ сприяє значному зменшенню болю в шиї, який в основній групі знизився на 68%, в порівняльній - на 45% ($P < 0,05$). Зменшення болю, а також застосування динамічних вправ для збільшення рухливості хребта сприяє відновленню амплітуди рухів, збільшення якої в основній групі в середньому спостерігалось на 1,6 см. В групі порівняння динаміка збільшення амплітуди рухів в шийному відділі хребта є значно нижчою, ніж в основній ($P < 0,05$) і в середньому становить лише 0,7 см.

2. Ступінь порушення життєдіяльності у хворих основної та порівняльної груп знизився відповідно на 71% та 42% ($P < 0,05$) внаслідок зменшення болю та відновлення амплітуди рухів в шиї. Поєднання ізометричних вправ з вправами із утриманням голови сприяли розвитку сили та статичної витривалості шиї та плечового поясу, що є важливою умовою відновлення рухових можливостей хворих на остеохондроз хребта.

Подальші дослідження планується провести в напрямку фізичної реабілітації при синдромі плечо-лопаткового періартрозу - одного із найбільш важких за перебігом синдромів остеохондрозу шийного відділу хребта.

Література

1. Епифанов В. А. Лечебная физическая культура и массаж. - М.: ТЕО ТАР - МЕД.2002. - 558с.
2. Епифанов В. А. Ролик И. С., Епифанов А.В. Остеохондроз позвоночника (диагностика, клиника, лечение.). М.: Москва, 2002.- 240с
3. Карих Т.Д. Рандомизированное исследование сравнительной эффективности лечебных комплексов у больных с неврологическими проявлениями поясничного остеохондроза // Периферическая нервная система. Минск, 1990. Вып. 13. - С. 234 - 237.
4. Попелянский Я. Ю. Болезни периферической нервной системы -М.: Медицина 1989. - 462 с.
5. Хабилов Ф.А. Клиническая неврология позвоночника. - Казань, 2003. - 472 с.
6. Юрик О.Ю. Неврологічні прояви остеохондрозу - патогенез, клініка, лікування. - Київ, Здоров'я 2001р. - 255с
7. Vernon H., Mior J. The Neck Disability Index: A study of reliability and validity // Manipul. Phys. Ther. - 1991. - V.14, №7 - P. 409 - 417.

Галузь: «Психологія»

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ТЕМПЕРАМЕНТАЛЬНИХ ХАРАКТЕРИСТИК ОСОБИСТОСТІ З ЇЇ ПРОФЕСІЙНОЮ САМОРЕАЛІЗАЦІЄЮ У СФЕРІ ПРОФЕСІЙ ГРУПИ «ЛЮДИНА-ЛЮДИНА»

Волков Дмитро Сергійович
доцент, кандидат психологічних наук
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
Дніпро

Шелковникова Наталія Вікторівна
студентка
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
Дніпро

***Анотація:** проаналізовано поняття професійної самореалізації особистості, представлено результати емпіричного дослідження взаємозв'язку особливостей професійної самореалізації у сфері професій групи «людина-людина» та властивостей темпераменту особистості.*

***Ключові слова:** темперамент, екстраверсія, інтроверсія, нейротизм, професійна самореалізація.*

Проблема самореалізації особистості завжди привертала увагу психологів та педагогів. Багато концептуальних питань, пов'язаних з самореалізацією особистості, у тому числі професійною, досліджені вітчизняними та зарубіжними вченими двадцятого – початку двадцять першого століття. Проте сьогодні динамічно змінюється соціально-економічна ситуація, розвиваються і модернізуються традиційні види діяльності, збагачується їх зміст. Трансформації в суспільстві можуть стати як позитивним, так і стримуючим фактором професійної самореалізації особистості. Таким чином, в нових умовах є потреба в уточненні та конкретизації як вже обґрунтованих наукових положень та емпіричних висновків відносно особливостей професійної самореалізації особистості, так і мало досліджених аспектів даної проблеми. Одним з таких аспектів виступають особливості впливу темпераментальних характеристик людини на її професійну самореалізацію в залежності від типу обраної професії.

У дослідженнях різних авторів професійна самореалізація розуміється як складна інтегральна характеристика і не зводиться лише до володіння певними знаннями, вміннями, навичками та професійно важливих якостей. Професійна самореалізація – це певна система організації свідомості, психіки людини, її ставлення до професії [3].

Психологічна теорія самореалізації особистості, а також її прикладний аспект – самореалізація особистості в професійній сфері – досить повно розроблені в дослідженнях Л. О. Коростильової [2]. Говорячи про сутність самореалізації, авторка акцентує свою увагу на ідеї саморозвитку, спільної діяльності, спілкування, творчості на основі цінностей і смислів. Дослідниця визначає самореалізацію особистості як здійснення можливостей розвитку «Я» за допомогою власних зусиль, сумісної діяльності, співтворчості з іншими людьми (близьким і далеким оточенням), соціумом і світом в цілому. В основі самореалізації знаходиться збалансований і гармонійний розвиток різних аспектів особистості шляхом застосування адекватних зусиль, спрямованих на розкриття генетичних, індивідуальних і особистісних потенціалів. У найзагальнішому вигляді самореалізація як процес реалізації себе – це здійснення самого себе в житті і в повсякденній діяльності, пошук і затвердження свого особливого шляху в цьому світі, своїх цінностей і сенсу свого існування в кожен даний момент часу. Самореалізація досягається тоді, коли у людини є сильний спонукальний мотив особистісного зростання [2].

Під поняттям «професійна самореалізація» український науковець О. І. Артемова розуміє соціалізований шлях гармонійного розвитку особистості, поєднаний із здобуттям професійно-практичного та духовного досвіду в період первинного професійного становлення та вдосконалення фахового зростання в процесі виконання професійних ролей і обов'язків, що є невід'ємним атрибутом розкриття і здійснення особистісного професійного потенціалу. О. І. Артемова вважає, що професійна реалізація особистості на її життєвому шляху, передбачає такі основні етапи: професійне самовизначення, професійне становлення в обраній сфері діяльності, фахове зростання і розвиток компетенції [1].

Професійне самовизначення розуміється як вибір особистістю виду майбутньої професійної діяльності, що відбувається на основі наявних у неї професійних нахилів, інтересів і сформованих здібностей. Сутність професійного самовизначення полягає в усвідомленні особистістю відповідності своїх можливостей психологічним вимогам професії, своєї ролі в системі соціальних відносин і своєї відповідальності за виконання зобов'язань, які виникають у зв'язку зі зробленим вибором [2].

Професійне становлення особистості відбувається коли вже обраний фах. Коли людина потрапляє в кризові ситуації, вона повинна уточнювати, коректувати процес фахової самореалізації, звертаючись до свого життєвого і професійного досвіду. Нині, в процесі переходу українського суспільства до ринкової економіки, відбувається неминуча трансформація значимих для людини цінностей, мотивів, професійних позицій та переконань – як можливий шлях конструктивної активізації професійної реалізації особистості.

Різні типи професій висувають неоднакові вимоги до своїх представників, перш за все до їх індивідуально-психологічних характеристик, і відповідність цим вимогам може значно впливати на особливості професійної самореалізації людини, на задоволення від професійної діяльності та налаштування на зростання у певній сфері самореалізації. У нашому дослідженні ми аналізуємо представників групи професій «людина-людина», для яких важливими якостями виступають комунікабельність, впевненість у собі, емпатійність, толерантність, емоційна стійкість. Соціономічні професії (типу «людина-людина») передбачають постійну роботу з людьми та безпосереднє спілкування в процесі професійної діяльності. Тому не дивно, що до представників цих професій висуваються підвищені вимоги, оскільки об'єктом праці є інші люди. Оскільки більшість дослідників згодні, що темперамент виступає біологічним фундаментом, на якому формується особистість як соціальна істота, і значною мірою визначає індивідуальний стиль діяльності, ми проаналізували особливості взаємозв'язку темпераментальних характеристик особистості з її професійною самореалізацією у сфері професій групи «людина-людина».

Для визначення зв'язку між особливостями професійної самореалізації особистості та типу темпераменту було проведено дослідження 32 осіб, що працюють у сфері професій групи

«людина-людина», віком від 35 до 50 років. В якості психодіагностичних методик використано: багатовимірний опитувальник самореалізації особистості С. І. Кудинова, особистісний опитувальник Г. Ю. Айзенка (ЕРІ).

За результатами дослідження виявлено, що 63% представників емпіричної вибірки мають високий та 37% – середній рівні професійної самореалізації (рис. 1). Низький рівень професійної самореалізації не показав жоден з респондентів.

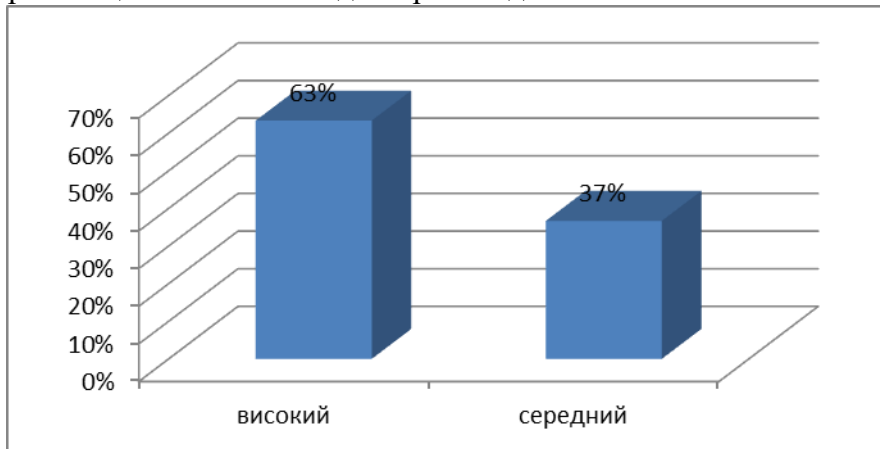

Рис.1. Розподіл досліджуваних за рівнями професійної самореалізації

Що стосується отриманого розподілу за типами темпераменту (рис. 2), найбільший відсоток досліджуваних продемонстрували сангвінічний тип темпераменту (34%), флегматичний тип мають 25%, холеричний – 22%, меланхолічний – 19%.

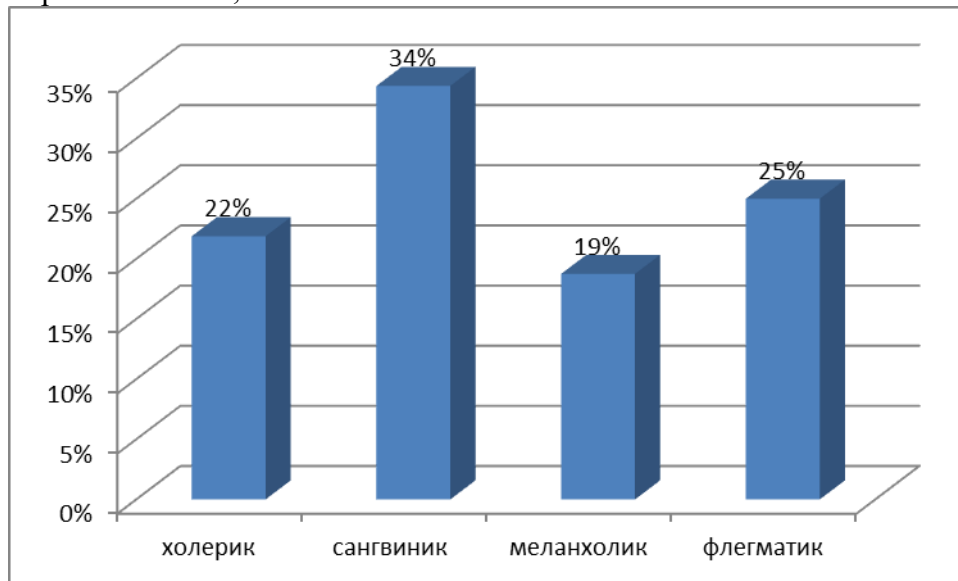

Рис. 2. Розподіл за типами темпераменту досліджуваних вибірки

Ми підраховали середні значення за шкалами екстраверсії та нейротизму у представників вибірки, що продемонстрували високий та середній рівні професійної самореалізації (таблиця 1).

Таблиця 1

Усереднені показники досліджуваних з різними рівнями професійної самореалізації за методикою Айзенка та рівень значущості розбіжностей за критерієм U-Манна-Уїтні

Шкали	Групи досліджуваних		Рівень значущості розбіжностей за критерієм U-Манна-Уїтні
	високий рівень професійної самореалізації	середній рівень професійної самореалізації	
екстраверсія	12,95	11,27	U = 71, p < 0.05
нейротизм	11,52	11,55	U = 109, p > 0.05

Згідно з отриманими результатами досліджувані з високим рівнем самореалізації в професійній сфері мають більш виражені показники за шкалою «екстраверсія», тоді як рівень нейротизму виявився однаковим у представників виділених груп. Дані результати підтверджує також кореляційний аналіз: коефіцієнт кореляції Пірсона між рівнем професійної самореалізації та екстраверсії – 0,45 ($p < 0.01$), між рівнем професійної самореалізації та нейротизму коефіцієнт кореляції = - 0,07 ($p > 0.05$).

Можемо зробити висновок, що високий рівень професійної самореалізації осіб, що працюють у сфері професій групи «людина-людина», є більш характерним для людей з екстернальним типом темпераменту. Ця властивість темпераменту стимулює прояви активності суб'єктів, забезпечує віру в успіх та позитивний настрій у професійній діяльності групи професій «людина - людина». Отже як сангвінічний, так і холеричний типи темпераменту сприяють більш ефективній самореалізації людини в соціономічних професіях.

Перспективним напрямом подальших досліджень вважаємо з'ясування специфіки індивідуального стилю діяльності представників різних типів професій з різними рівнями емоційної стійкості у зв'язку з проблемою професійної самореалізації особистості.

Література:

1. Артемова О. І. Професійна самореалізація особистості в сучасних умовах / О. І. Артемова // Український науковий журнал "Освіта регіону". – 2010. – № 1. – С. 97.
2. Коростылева Л. А. Психология самореализации личности: затруднения в профессиональной сфере / Л. А. Коростылева. – СПб.: Речь, 2005. – 222 с.
3. Кудинов С. И. Психологические предпосылки самореализации женщин в современной России / С. И. Кудинов // Вестник РУДН. Серия «Психология и педагогика». – 2011. – № 2. – С. 5-12.

Галузь: «Релігієзнавство»

ТЕРИТОРІАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ ПАЛОМНИЦТВА НА ЛЬВІВЩИНІ

Загірна Юлія Василівна
студентка 5 курсу, спеціальність «Туризм»
Національний авіаційний університет
Україна, м. Київ

Анотація: у даній статті висвітлюється роль паломництва, розкриваються відмінності між паломництвом та релігійним туризмом, аналізується територіальна організація паломництва на Львівщині.

Ключові слова: паломництво, релігійний туризм, територіальна організація, сакральні об'єкти, прочани.

Постановка проблеми дослідження. Паломництво є складним соціокультурним феноменом, який відіграє важливу роль у сучасному суспільному житті [2]. В окремих релігіях паломництво є невід'ємною ознакою релігійності та засобом духовної практики. Найважливіші паломницькі місця приймають щорічно мільйонні потоки паломників. Чимало паломницьких місць пов'язані з різноманітними природними об'єктами (лісами, печерами, джерелами), а в окремих релігіях вони є об'єктами поклоніння. Важливе значення для розвитку паломництва та формування потоків паломників має наявність ресурсів паломництва (чудотворних ікон, мощей святих та блаженних, цілющих джерел). Транспортна доступність святинь, де для вшанування та поклоніння виставлено чудотворні ікони чи мощі святих, наявність паломницької інфраструктури, сакральна та історична значимість цих святинь впливають на кількість паломників.

Аналіз останніх джерел та публікацій. Дослідження паломницького туризму досліджені у роботах О. Любіцевої, Т. Божук, О. Шаблія, М. Біржакова та інших.

Метою статті є дослідження паломницької діяльності у Львівській області, зокрема аналіз ресурсів паломництва, мережі паломницьких об'єктів, паломницьких потоків та маршрутів.

Виклад основного матеріалу. Мандрівництво притаманне людині із часу її появи, тобто зародження подорожей відбувалося одночасно із зародженням людства. Основними причинами, які спонукали перших людей подорожувати, були фізіологічні потреби у безпеці, їжі, розвідуванні місцевості, а також соціальні потреби у спілкуванні, задоволенні цікавості, обміні товаром, грабежі. Релігійність притаманна людині із самого початку її існування. Подорожі із релігійною метою залишають помітний слід у всій історії туристичних подорожей: із найдавніших часів і пізніше – аж до сьогодення. В історії релігійного туризму та паломництва відомо чимало подорожей із метою поклоніння язичницьким святинам, причому у різних народів [1].

Паломництво – подорож із метою здійснення релігійних призначень та поклоніння святинам певної релігії [1]. Паломництво як вид духовної та суспільної людської діяльності відоме здавна. Люди, незалежно від віросповідання чи конфесії, завжди вшановували святі місця, пов'язані з богом, місця, де траплялися явища, які неможливо раціонально пояснити, місця, пов'язані з життям, смертю чи похованням релігійних діячів або святих.

Історичні умови розвитку України та культурні особливості населення зумовили виділення на її території низки найважливіших ареалів паломництва [4]:

- АР Крим, де зосереджено пам'ятки християнства, юдаїзму, ісламу та караїзму;
- Центральна Україна: Умань, Бердичів, Меджибіж, Тараща та інші міста, пов'язані з історією хасидизму, захороненням цадиків;
- Галичина, Буковина, Закарпаття – перехрестя західного і східного християнства, латинської і візантійської культур – регіон, де розташовано паломницькі місця католиків, православних, юдеїв, вірмен. Відвідини таких місць матимуть не лише туристично-пізнавальне, а й екуменічно-гуманістичне значення;
- низка міст обласного і районного підпорядкування на Волині і Поділлі (Вінницька, Житомирська, Хмельницька та Волинська області), що відтворюють національну і сакральну культуру княжої доби і Середньовіччя (українського барокко), співжиття католицького і православного світу;
- шлях “із варяг у греки”, який репрезентує історію українського християнства, може ознайомити паломників із постатями української християнської історії та подій, пов'язаних із запровадженням християнства в Україні. Центрами можуть стати Київ та Чернігів завдяки зосередженню у них історико-культурних і сакральних пам'яток української християнської культури та духовності;
- паломницькі місця Донецької та Луганської областей (Святогірська Лавра та Киселева балка) [1].

Переважає більшість релігійних святинь в сучасній Україні належить православним і католицьким церквам. Серед об'єктів паломництва і релігійного туризму варто виділити монастирі, чудотворні ікони і мощі святих, цілющі джерела тощо. Чимало знаменитих у минулому чудотворних українських ікон втрачено, деякі – назавжди. Зараз важливо повернути втрачені святині до України і відновити паломництво до знаменитих у минулому чудотворних ікон. Українські етнічні землі налічували приблизно 200 чудотворних Богородичних ікон загальноукраїнського, регіонального та місцевого значення.

На території Львівської області є понад півсотні релігійно-паломницьких місць різного конфесійного підпорядкування та значення. У роботі здійснено типізацію місць паломництва за датою їхнього виникнення чи першої згадки, поділено їх на п'ять груп: паломницькі об'єкти, які виникли у X–XII, XIII–XIV, XV–XVIII, XIX–XX ст. та об'єкти, дати виникнення яких не з'ясовано. Одним із найдавніших паломницьких місць в області є м. Самбір, яке відоме тим, що тут зберігаються чудотворна ікона Богородиці, авторство якої приписують євангелісту Луці, та мощі св. Валентина. Проте мистецтвознавці скептичніші щодо часу написання ікони. На їхню думку, самбірська чудотворна ікона належить до найдавніших українських ікон, написаних у XII–XIII ст [3].

Друга група об'єктів виникла під час нашестя монголо-татар на Київську Русь. Часто храми та монастирі ставали прихистком людей, які там переховувалися і молилися, просячи захисту.

Із цим періодом головно пов'язане виникнення чудотворних ікон. До паломницьких місць, історія яких починається у XIII–XIV ст., відносимо Жидачівську та Сокальську чудотворні ікони.

До третьої групи відносимо об'єкти, які пов'язані з переходом від Середньовіччя до раннього Нового Часу, коли формувалася сукупність матеріальних і духовних надбань людства, інтенсивно розвивалася наука, освіта, література, мистецтво, мораль і релігійна сфера. До об'єктів, які виникли у цей період, належить Крехівський монастир св. Миколая ЧСВВ УГКЦ у с. Крехів. Окрім того, що монастир мав потужні укріплення, які витримували неодноразові облоги, тут зберігалися чотири чудотворні ікони. Ще однією релігійнопаломницькою пам'яткою державного значення цього періоду є Свято-Успенська Лавра Студійського уставу. Це один із найдавніших монастирських комплексів України, який упродовж певного періоду був адміністративним центром Галицької єпархії (XIV–XVIII ст.). До періоду кінця XV ст. належать і два монастирські комплекси: монастир Благовіщення Пречистої Діви Марії у с. Підгірці та монастир Походження древа Хреста Господнього у смт. Підкамінь. На зламі історичних епох, під час переходу від раннього Нового Часу до Нового та Новітнього постало питання про роль церкви та релігії у житті суспільства. Якщо австро-угорська влада проводила реформи у питаннях релігії, то за часів радянської влади релігія опинилась під повною забороною. Фактично впродовж XIX–XX ст. виникла найбільша кількість паломницьких об'єктів у Львівській області. Найвідомішим паломницьким місцем, яке виникло у цей період, є Страдецька гора поблизу с. Страдч Яворівського району. Релігійну діяльність проводили тут ще з XI ст. У церкві Успіння Пресвятої Богородиці зберігається кілька чудотворних ікон. Під час візиту до України Папа Римський Іван Павло II проголосив блаженними настоятеля та дяка, які служили у цій церкві у XX ст. Іншим відомим паломницьким місцем цього періоду є с. Корсів, де у парафіяльному храмі зберігається чудотворна ікона Матері Божої. Після 1831 р. (від моменту її перенесення з Почаєва) біля ікони відбулося понад 70 випадків зцілення людей. До цього самого періоду належить і Грушівська та Кристинопільська (Червоноградська) чудотворні ікони.

Серед визначних паломницьких місць слід виокремити храм Різдва Пресвятої Богородиці в с. Воля-Довголуцька (Стрийський р-н) та храм Успіння Пресвятої Богородиці в с. Дроговиж (Миколаївський р-н), де зберігаються чудотворні ікони. Сюди варто також віднести і Вербицьку чудотворну ікону. До останньої групи об'єктів належать місця, історичної дати виникнення яких не встановлено. Вони пов'язані з чудотворними джерелами в с. Острівчик Пильний (Буський р-н), джерелом арх. Михаїла у с. Старе Село (Жовківський р-н) та джерелом Пресвятої Богородиці в с. Межиброди (Сколівський р-н) і т. д. (див. Більшість паломницьких об'єктів Львівської області виникли у XIX–XX ст. – 35 об'єктів (53,8% від загальної кількості). У розрізі адміністративних районів Львівської області найбільше паломницьких місць зосереджено у Жовківському районі (десять), по шість паломницьких об'єктів є у м. Львів та Жидачівському районі, по п'ять об'єктів – у Золочівському, Сокальському та Бродівському районах. Незважаючи на таку кількість паломницьких об'єктів, більшість із них має місцеве (локальне) значення. Безсумнівно, що найвідомішими є м. Самбір, с. Биличі, м. Жовква, Львів, Рудки, Стрий, Червоноград, смт. Підкамінь, с. Крехів, с. Раковець, м. Борислав, Дрогобич, с. Воля Довголуцька, Грушів, Страдч, Унів, паломницькі об'єкти яких відомі на регіональному та всеукраїнському рівнях [6]. Найчисельнішими релігійними конфесіями у Львівській області є Українська Греко-Католицька Церква (УГКЦ), Українська Православна Церква Київського Патріархату (УПЦ КП), Українська Автокефальна Православна Церква (УАПЦ), Українська Православна Церква Московського Патріархату (УПЦ МП), РимоКатолицька Церква (РКЦ) та протестанти, яких представляє низка церков і релігійних організацій.

За даними Головного управління статистики у Львівській області, на 1 січня 2017 р. найбільша кількість релігійних організацій перебувала під юрисдикцією Української Греко-Католицької Церкви (УГКЦ) – 1615 організацій (51,6% від усієї кількості релігійних організацій). Другою за чисельністю конфесією є Українське національне православ'я (УНП) – 28,7%, яке представлено Українською Православною Церквою Київського патріархату (УПЦ КП) та Українською Автокефальною Православною Церквою (УАПЦ) – 504 релігійні організації (16,1% від загальної кількості) та 393 (12,6%) відповідно. На четвертому місці –

релігійні організації протестантів – 239 організацій (7,6%). Частка релігійних організацій Римо-Католицької церкви (РКЦ) та Української Православної Церкви Московського Патріархату (УПЦ МП) становить 5,4 та 2,4% відповідно [5].

Висновок. Паломництво є складним соціокультурним феноменом, який відіграє важливу роль у сучасному суспільному житті. Найважливіші паломницькі місця приймають щорічно мільйонні потоки паломників. Одним з таких місць є Львівщина. Релігійна сфера Львівської області, порівняно із іншими областями України, має свою специфіку. Історичні особливості розвитку релігійної сфери зумовили те, що, окрім державного кордону, Львівська область має ще й “релігійні кордони”. Передусім на півночі це умовний кордон між православ’ям та католицизмом, який представлено УГКЦ та меншою мірою РКЦ. Із незначними відхиленнями від межі Львівської області з Волинською та Рівненською областями (давній кордон між Російською імперією та Австро-Угорщиною) пролягає лінія поділу між ареалами домінування східного католицизму та православ’я. Багато прочан відвідує Львівщину задля споглядання сакральних об’єктів, тому це позитивно впливає на статистику відвідування області.

Література:

1. Атаман Л. В. Исследование сакрального пространства региона методология и принципы // Псковский регионологический журнал. 2015. №23. С. 107–117.
2. Бейдик О. О. Рекреаційно-туристські ресурси України: методологія та методика аналізу, термінологія, районування. Київ: ВПЦ “Київський університет”, 2001. 395 с
3. Любіцева О., Мезенцев К., Павлов С. Географія релігій в Україні / за ред. О. О. Любіцевої. Київ, 1998. 504 с.
4. Львівська архієпархія УГКЦ. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ugcc.lviv.ua/>
5. Львівська обласна державна адміністрація. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://loda.gov.ua/oda/>
6. Паломницький центр “Рафаїл”. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://rafail.com.ua/>

Галузь: «Інформаційні технології»

ПРОГРАМНА СИСТЕМА ПАРСИНГУ САЙТІВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТИХ ВПОДОБАНЬ КОРИСТУВАЧА

Кривохвіст Максим Анатолійович
Магістр Харківського національного університету радіоелектроніки
М. Харків

Голян Віра Володимирівна
к.т.н., доцент кафедри Програмної інженерії
Харківського національного університету радіоелектроніки
М. Харків

Козел Наталія Борисівна,
Старший викладач кафедри Програмної інженерії
Харківського національного університету радіоелектроніки
М. Харків

Анотація: У результаті проектування створен універсальний веб-парсинг для відстеження інформації на різних веб-сайтах.

Програмна система відстежує зміни на різних сайтах, що є корисним в плані збереження часу та надає можливість перегляду інформації в одному місці.

Ключові слова: WEB, DATA BASE, ANDROID, CSS, HTML, JAVASCRIPT, SQLITE

Кожний користувач Інтернету щодня переглядає велику кількість потрібної йому інформації. Багато часу витрачається на перевірку цікавого контенту, для того, щоб побачити оновлення на сайтах, необхідно оновлювати їх кожні 5 хвилин.

У загальному сенсі, парсинг (Parsing) – прийняте в інформатиці визначення синтаксичного аналізу. Для цього створюється математична модель порівняння лексем з формальної граматики, описана одним з мов програмування. Наприклад, PHP, Perl, Ruby, Python.

Парсинг сайтів – послідовний синтаксичний аналіз інформації, розміщеної на інтернет-сторінках. Текст інтернет-сторінок являє собою ієрархічний набір даних, структурований за допомогою людських і комп'ютерних мов. Людською мовою надана інформація, знання, заради яких, власне, люди і користуються Інтернетом. Комп'ютерні мови (html, JavaScript, css) визначають як інформація виглядає на моніторі.

Парсинг сайтів є ефективним рішенням для автоматизації збору і зміни інформації.

У порівнянні з людиною, комп'ютерна програма-парсер:

- швидко обходить тисячі веб-сторінок;
- відокремлює технічну інформацію від «людської»;
- безпомилково виділяє потрібне і відкидає зайве;
- ефективно запакує кінцеві дані в необхідному вигляді.

Існують сервіси, які надають можливість отримувати повідомлення про оновлення, але вони є незручні та довгодіючі. У зв'язку з цим, з'явилась ідея розробити програмний продукт, який буде працювати за користувача

Інструменти web scraping (парсинг) розроблені для вилучення, збору будь-якої відкритої інформації з веб-сайтів. Зазначені ресурси потрібні тоді, коли необхідно швидко отримати та зберегти в структурованому вигляді будь-які дані з інтернету [1].

Парсинг сайтів – це новий метод введення даних, який не вимагає повторного введення або «копіпасту».

Такого роду програмне забезпечення шукає інформацію під контролем користувача або автоматично, вибираючи нові або оновлені дані і зберігаючи їх в такому вигляді, щоб у користувача був до них швидкий доступ. Наприклад, використовуючи парсинг можна зібрати інформацію про продукти і їх вартості на сайті Amazon [2].

Інструменти парсинга можуть застосовуватися з різними цілями і в різних сценаріях, розберемо найбільш поширені випадки використання, які можуть стати в нагоді.

Веб-сервіси вилучення даних допоможуть стежити за ситуацією в тому напрямку, куди буде прагнути компанія або галузь в наступні місяці, забезпечуючи потужний фундамент для дослідження ринку.

Програмне забезпечення парсинга здатне отримувати дані від безлічі провайдерів, що спеціалізуються на аналітиці даних і у фірм із дослідження ринку, і після цього зводити всю інформацію в одне місце для референції та аналізу.

Інструменти парсинга можна використовувати, для того щоб збирати та систематизувати такі дані, як поштові адреси, контактну інформацію з різних сайтів і соціальних мереж. Це дозволяє складати зручні списки контактів і всієї супутньої інформації для бізнесу – дані про клієнтів, постачальників або виробників.

З інструментами парсинга сайтів можна створювати рішення для офлайнного використання і зберігання, зібравши дані з великої кількості веб-ресурсів (включаючи StackOverflow). Таким чином можна уникнути залежності від активних інтернет з'єднань, так як дані будуть доступні незалежно від того, чи є можливість підключитися до інтернету [3].

Для роботодавця, який активно шукає кандидатів для роботи в своїй компанії, або для здобувача, який шукає певну посаду, інструменти парсинга теж стануть незамінні: з їх допомогою можна налаштувати вибірку даних на основі різних доданих фільтрів і ефективно отримувати інформацію, без рутинного ручного пошуку. Також такі сервіси будуть корисні і для тих, хто активно користується послугами онлайн-шопінгу, відстежує ціни на продукти, шукає речі в декількох магазинах відразу.

Деякі з існуючих інструментів безкоштовні, деякі дають можливість безкоштовного ознайомлення протягом обмеженого часу, деякі пропонують різні тарифні плани.

Import.io пропонує розробнику легко формувати власні пакети даних: потрібно тільки імпортувати інформацію з певної веб-сторінки і експортувати її в CSV (див. рис. 1.1). Можна отримувати тисячі веб-сторінок всього лише за лічені хвилини, не написавши жодного рядка коду, і створювати тисячі API відповідно до ваших вимог.

Для збору величезних кількостей потрібної користувачеві інформації, зазначений сервіс використовує найновіші технології, при цьому за низькою ціною.

Висновки

Розроблена програмна система відстежує зміни на різних сайтах, що є корисним в плані збереження часу та надає можливість перегляду інформації в одному місці.

Література

1. 1. Граді Буч. Об'єктно-орієнтований аналіз та проектування з прикладами додатків, 3-є изд. / Буч Градья, Максимчук Роберт А., Енгл Майкл У., Янг Боббі Дж., Коналл Джим, Х'юстон Келлі А. : Пер з англ. – М. : Вільямс, 2010. - 720 с.
2. Рудікова Л. В. Бази даних. Розробка додатків. Навчальний посібник [Текст] / Л. В. Рудікова / – Вид-во: БХВ-Петербург, 2006. – 496 с.
3. Неповне Керівництво по SQLite для користувачів Windows [Електроний ресурс] / Режим доступу: [www/URL:http://agr1.hx0.ru/.SQLite.Allow.pdf](http://www.URL:http://agr1.hx0.ru/.SQLite.Allow.pdf) – Загол. з екрану (дата звернення: 10.05.2019).